

**TOETSING NATUURBESCHERMINGSWET
STIKSTOFDEPOSITIE BEDRIJVENTERREIN DE
RIETDIJK EN SRBT GIESSEN**

GEMEENTE WOUDRICHEM

8 mei 2014
077548231:A - Definitief, vertrouwelijk
B01055.000596.0300

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding.....	5
1.2	Leeswijzer.....	6
2	Planbeschrijving	7
2.1	Voorziene ontwikkeling.....	7
2.2	Uitkomsten reeds uitgevoerde toetsingen (mogelijke effecten).....	7
2.3	Uitgangspunten.....	8
3	Beoordelingskader	9
3.1	Inleiding.....	9
3.2	Kader voor de toetsing.....	10
4	Huidige situatie	11
4.1	Ligging Natura 2000-gebied.....	11
4.2	Aanwezigheid kwalificerende waarden.....	12
4.2.1	Habitattypen.....	12
4.2.2	Habitatrichtlijnsoorten.....	13
4.3	Huidige situatie.....	13
5	Effecten en beoordeling	15
5.1	Toename van de stikstofdepositie.....	15
5.2	Effect van de toename van de stikstofdepositie.....	15
5.3	Cumulatie van effecten.....	17
5.4	Beoordeling van de effecten.....	18
6	Conclusie	19
6.1	Conclusie toetsing plan.....	19
6.2	Vervolg vestiging bedrijven.....	19
7	Bronnen	21
Bijlage 1	Wettelijk kader	23
Bijlage 2	Informatie Nbwet ontwikkeling bedrijventerrein Rietdijk en Srbt Giessen	29
Bijlage 3	Instandhoudingsdoelstellingen Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	31
Bijlage 4	Habitattypenkaart	33
Bijlage 5	Nadere beschouwing kritische depositiewaarde	35
Bijlage 6	Uitkomsten stikstofberekeningen	37

Colofon..... 39

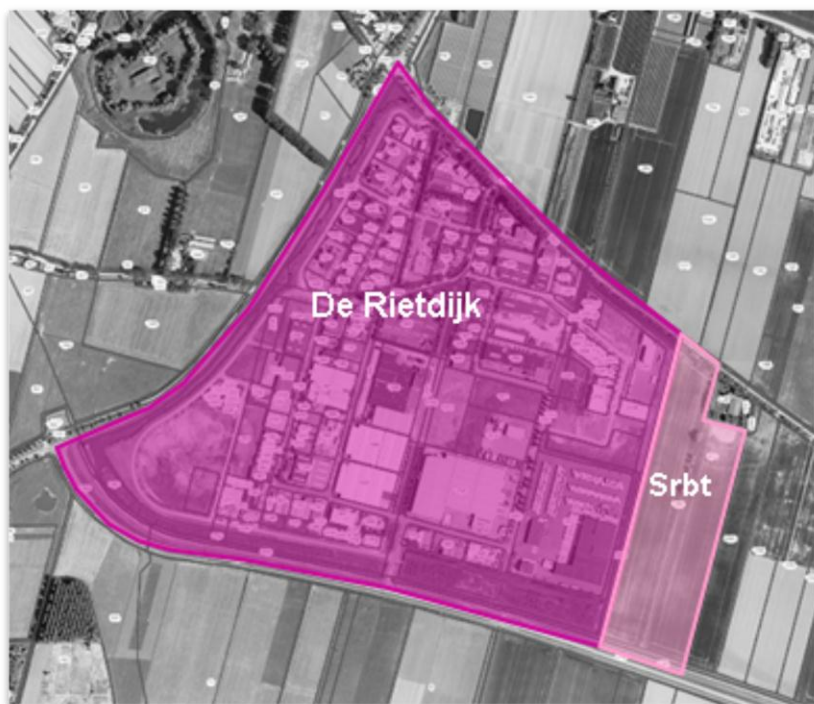
1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

De gemeente Woudrichem is bezig met het bestemmingsplan voor haar bedrijventerrein nabij Giessen. Het gaat hierbij om actualisatie, herinrichting en uitbreiding. Voor een goede ruimtelijke onderbouwing van het bestemmingsplan is het nodig om onderzoek te doen naar de effecten op aanwezige natuurwaarden. De ligging van het plangebied is weergegeven in Afbeelding 1.

Te zien is ook het bestaande bedrijventerrein De Rietdijk en de uitbreiding in de vorm van het Subregionale bedrijventerrein (Srbt).

Afbeelding 1: Ligging van de Rietdijk en het Srbt bij Giessen.

Hoewel de ontwikkelingen niet plaatsvinden binnen Natura 2000-gebieden¹, worden veranderingen in de verkeersstromen verwacht die mogelijk (via externe werking) effecten hebben op de nabij gelegen Natura 2000-gebieden. In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt daarom in dit rapport een uitgebreide toetsing uitgevoerd naar de effecten op Natura 2000-gebieden. Het doel van deze toets is niet alleen inzicht te verschaffen in de effecten van de ontwikkeling, maar ook duidelijkheid te geven over het te nemen vervolgtraject.

¹ Gebieden beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

1.2 LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 geeft een planbeschrijving waarvoor de toetsing is uitgevoerd. In hoofdstuk 3 staat het beoordelingskader van de toetsing. Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van de huidige situatie. Hoofdstuk 5 geeft de effecten en de toetsing van deze effecten. De conclusie, in feite een korte samenvatting van het rapport, volgt in hoofdstuk 6, waarna de gebruikte bronnen zijn gegeven in hoofdstuk 7.

Bijlage 1 geeft het relevante wettelijke kader.

Bijlage 2 geeft een korte uitleg van de Natuurbeschermingswet en stikstof, opgesteld voor de gemeente Woudrichem.

In Bijlage 3 staan de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem.

Bijlage 4 geeft een habitattypenkaart van hetzelfde gebied (alleen Loevestein, in Pompveld en Kornsche Boezem liggen geen habitattypen).

Bijlage 5 geeft een nadere beschouwing van de kritische depositiewaarden.

En ten slotte staan in Bijlage 6 de uitkomsten van de stikstofberekeningen.

2 Planbeschrijving

2.1 VOORZIENE ONTWIKKELING

De Rietdijk

Het bestaande bedrijventerrein de Rietdijk bij Giessen biedt ruimte voor het toevoegen van extra functies. Op basis van deze ruimte is een bouwprogramma opgesteld. Naast het toevoegen van functies is ook rekening gehouden met het bieden van planologisch de ruimte tot het vervangen van bestaande functies. Op het bedrijventerrein is ruimte beschikbaar en wordt ruimte vrijgemaakt voor ruim 88.200 m² BVO (bruto vloer oppervlak) aan bedrijven met milieucategorie 1 (bijvoorbeeld zakelijke dienstverlening, kantoorruimte). Om hier planologisch ruimte voor te maken, worden functies op een gedeelte van het bedrijventerrein vervangen. Deze vervanging heeft tot gevolg dat de aanwezige detailhandel, dienstverlening, bedrijfsverzamelgebouwen en bedrijven in de milieucategorie 2/3 worden herbestemd.

Srbt Giessen

Ten oosten van het bedrijventerrein De Rietdijk is ruimte voor het ontwikkelen van Srbt Giesen (7,2 hectare). 4 hectare van Srbt Giessen gaat waarschijnlijk worden ingericht met PDV (perifere detailhandelsvestiging zoals een bouwmarkt) en/of GDV (grootschalige detailhandelsvestiging zoals meubelzaken). Het uitgeefbare deel van dit bedrijventerrein (PDF of GDV) bedraagt 20.000 m² BVO (50%). Het resterende terrein van Srbt Giessen (3,2 hectare) wordt ingericht als bedrijventerrein gelijk aan De Rietdijk met een gevarieerd aanbod aan bedrijvigheid.

Verkeer

Als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen, is een toename van verkeer voorzien. De gemeente Woudrichem heeft aangegeven dat de verkeersontsluiting van het Srbt Giessen gaat plaats vinden via het bedrijventerrein De Rietdijk. Ook dit verkeer maakt daarom in de toekomst gebruik van de bestaande ontsluitingen van bedrijventerrein De Rietdijk op het omliggende wegennet.

Bedrijventerrein De Rietdijk heeft drie ontsluitingen op het omliggende wegennet. Twee ontsluitingen, de Nijverheidsstraat en de Industriegeweg, sluiten aan de noordzijde van het aan op de Parallelweg. Deze weg sluit vervolgens met een rotonde aan op de N322 ten noorden van het bedrijventerrein. De derde ontsluiting is de aansluiting van de Ondernemersstraat op de N267 aan de zuidzijde van het bedrijventerrein.

2.2 UITKOMSTEN REEDS UITGEVOERDE TOETSINGEN (MOGELIJKE EFFECTEN)

Voor de ontwikkelingen zijn in het kader van de natuurwetgeving verschillende toetsingen uitgevoerd. In eerste instantie zijn twee quick scans natuurwetgeving uitgevoerd. Uit deze toetsingen kwam naar voren dat op basis van de beschikbare informatie effecten op Natura 2000-gebieden vooralsnog niet waren uitgesloten (ARCADIS, 2012a; 2012b).

Vervolgens zijn aanvullende berekeningen uitgevoerd naar de depositie van stikstof. De toenames van stikstofdeposities voor het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem zijn gegeven in een aanvullende memo. Uit deze memo blijkt dat zowel ten opzichte van de huidige situatie (2012) als de autonome ontwikkeling (2015) een toename van stikstofdepositie is voorzien binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied. De memo eindigt met de conclusie dat in meer detail gekeken moet worden waar de toenames zijn voorzien en wat de mogelijke effecten hiervan zijn (ARCADIS, 2012e). In dit rapport wordt dit aspect nader uitgewerkt.

2.3 UITGANGSPUNTEN

Voor de toetsing is uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

- Alleen de situatie waarin zowel kantoren als een GDV/PDV-locatie worden ontwikkeld, zijn in de beoordeling meegenomen.
- Grootschalige onttrekking van grondwater en een toename van de stikstofdepositie waren zaken die mogelijk leidden tot effecten (ARCADIS, 2012a; 2012b). Grootschalige wateronttrekkingen zijn niet voorzien. De ontwikkelingen in het plangebied leiden niet tot veranderingen in het grondwater binnen de grenzen van nabijgelegen Natura 2000-gebieden.
- De berekeningen van de stikstofdepositie zijn uitgevoerd met OPS-Pro, waarbij punten in een grid in de Natura 2000-gebieden zijn gelegd. De uitgangspunten voor de verkeersberekeningen zijn opgenomen in ARCADIS, 2012d. Voor meer informatie over de uitgangspunten van de berekeningen wat betreft de inrichting en uitgangspunten die gehanteerd zijn voor de berekeningen, zie ARCADIS 2012c en.

OPS-Model

Het OPS-model is een analytisch model dat voor de lokale schaal gebruik maakt van de Gaussische dispersieformule. Voor transport over grote afstand werkt het model als een trajectoriemodel en bij tussenliggende situaties als een combinatie van beide. Op deze manier kunnen bijdragen van lokale, regionale en buitenlandse bronnen in één berekening worden gecombineerd, waardoor het mogelijk is om uitkomsten direct met metingen te vergelijken.

Het model wordt gedreven door actuele meteorologische waarnemingen en is statistisch in de zin dat voorkomende verspreidingsituaties vooraf in een preprocessor worden verdeeld over een aantal klassen (transportrichting, atmosferische stabiliteit, transportschaal) waarbij de bijbehorende verspreidingsparameters worden bepaald aan de hand van de eigenschappen van alle trajectoriën die binnen de klasse vallen. Een jaargemiddelde concentratie of depositie wordt bepaald door het doorrekenen van alle klassen en door weging achteraf met de frequentie van voorkomen.

- De toetsing beperkt zich tot het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem. Uit de eerder uitgevoerde toetsingen is gebleken dat een mogelijk relevante verandering van de stikstofdepositie alleen voorzien is voor dit Natura 2000-gebied.
- Indien de inrichting of het gebruik van het plangebied verandert, dient dit mogelijk nader getoetst te worden. Per aanpassing moet gekeken worden of dit leidt tot aanvullende effecten. Minder verkeer en lagere milieucategorieën als meegenomen in de berekeningen, leiden in ieder geval niet tot aanvullende effecten en passen binnen deze toetsing.

3

Beoordelingskader

3.1 INLEIDING

De voorziene ontwikkeling leidt tot een verandering van stikstofdepositie binnen beschermde natuurgebieden. Dit hoofdstuk geeft het juridische kader voor de toetsing van de effecten van de toename van depositie, zie voor meer informatie over het wettelijk kader van de Natuurbeschermingswet 1998 Bijlage 1. Dit hoofdstuk geeft daarmee de randvoorwaarden om in het volgende hoofdstuk de veranderingen van de stikstofdepositie nader te beschouwen. Aan de hand van de beoordelingscriteria die wij hieronder beschreven hebben, stellen we voor het plan vast of de optredende effecten mogelijk significant zijn. De definities van aantasting en significantie van effecten (zie onderstaande tekstkaders) vormen het uitgangspunt voor het beoordelingskader.

Aantasting / effect

Elke beïnvloeding van een bepaald leefmilieu of een bepaalde diersoort, die in het licht van de beoogde beschermingsdoelstellingen van het SGR of VR/HR als negatief moet worden gekwalificeerd (naar uitspraak Rechtbank Leeuwarden in Idema *et al.*, 2000).

Significant effect / Aantasting wezenlijke kenmerken

De volgende tekst is afkomstig uit Steunpunt Natura 2000, 2007: "Een significant negatief effect is een wezenlijke verslechtering van de kwaliteit en/of vermindering van de omvang van een habitatype zoals bedoeld in het instandhoudingsdoel ten gevolge van menselijk handelen, afhankelijk van de staat van instandhouding en de trends en natuurlijke fluctuaties in omvang/kwaliteit van habitatypen dan wel in populatieomvang van soorten".

- Bij de behoudsdoelstellingen betekent de definitie dat er geen 'wezenlijke' vermindering van kwaliteit, oppervlakte, populatie of leefgebied mag plaatsvinden, al dan niet na toepassing van mitigerende maatregelen. Echter, niet elke vermindering is significant: Wat in het ene gebied als significant aangeduid wordt, betekent niet per definitie ook in een ander gebied significant: "het verlies van 100 m2 habitat kan significant zijn in het geval van een kleine standplaats van zeldzame orchideeën, maar onbeduidend in het geval van een uitgestrekt steppegebied" (citaat Handleiding 'Beheer van Natura 2000-gebieden' van de Europese Commissie).

Tevens staat in sommige aanwijzingsbesluiten een 'ten gunste van'-omschrijving: enige afname ten gunste van een verbetering van een bepaalde soort of habitat kan geaccepteerd worden. Bij de hersteldoelstellingen betekent de definitie dat de realisatie op termijn van de verbeterings- of uitbreidingsdoelstelling niet in gevaar mag komen.

- Bij toepassing van het begrip dient rekening gehouden te worden met trends en natuurlijke fluctuaties.

De indicatoren voor verstoring en verslechtering worden genoemd in de Leidraad van de Europese Commissie (2000): Verslechtering van de kwaliteit van een habitat treedt op wanneer in een bepaald gebied de door dit habitat ingenomen oppervlakte afneemt of wanneer het met de specifieke structuur en functies die voor de instandhouding van het habitat op langere termijn noodzakelijk zijn, dan wel met de staat van instandhouding van de met dit habitat geassocieerde typische soorten, in dalende lijn gaat in vergelijking met de begintoestand.

Verstoring van een soort in een gebied treedt op wanneer uit populatiedynamische gegevens betreffende de soort in dat gebied blijkt dat de soort het gevaar loopt, in vergelijking met de begintoestand, niet langer een levensvatbare component van het natuurlijke habitat te zullen blijven.” Zie ook Steunpunt Natura 2000, 2010.

Aan het begrip „significant” moet een objectieve inhoud worden gegeven. Tegelijk moet de significantie van effecten worden vastgesteld in het licht van de specifieke bijzonderheden en milieukenmerken van het beschermde gebied, waarbij vooral rekening moet worden gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied (EG, 2000. Beheer van Natura 2000-gebieden.

De bepalingen van artikel 6 van de Habitatrichtlijn). De instandhoudingsdoelstellingen van Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem zijn gegeven in Bijlage 3.

Effecten zijn significant als deze:

1. effecten op een habitatype en/of soort plaatsvinden die in het gebied aanwezig is, maar (nog) niet aan de instandhoudingsdoelstelling voldoet;
2. effecten op habitatypes en/of soorten plaatsvinden die in het gebied aanwezig zijn en die door de verwachte effecten onder de instandhoudingsdoelstelling komt.

Een Natuurbeschermingswetvergunning is nodig in geval het niet is uitgesloten dat er een verslechtering van de kwaliteit van habitats of habitats van soorten en/of significante verstoring van soorten op zal treden (Natura 2000-gebieden).

3.2 KADER VOOR DE TOETSING

Referentie verandering stikstofdepositie

Voor plannen en voor projecten gelden binnen de Natuurbeschermingswet 1998 verschillende juridische kaders (art. 19j voor plannen en art. 19d voor projecten). De ontwikkelingen van het bedrijventerrein Rietdijk en Srbt Giessen is een plan en dat betekent dat een toetsing plaatsvindt in het kader van 19j. Toetsing aan dit artikel betekent dat de verandering van de stikstofdepositie met de huidige situatie relevant is (en niet de situatie ten tijde van de aanwijzing van het Natura 2000-gebied).

Daarnaast is het noodzakelijk om een vergelijking te maken met de autonome ontwikkeling. Als gevolg van generiek beleid en implementatie van steeds schonere technieken neemt de stikstofdepositie als gevolg van verkeer af. Deze autonome afname kan niet zonder meer opgesoupeerd worden door andere ontwikkelingen. Daarom is het van belang is om te weten of het initiatief leidt tot een verminderde afname. Als gevolg van een verminderde afname is het mogelijk dat de gunstige effecten voor Natura 2000-gebieden als gevolg van de afname van stikstof minder snel doorzetten als verwacht. In dat geval is het nog steeds mogelijk dat de instandhoudingsdoelstellingen² van kwalificerende waarden in gevaar komen.

Juridische toetsing

Uit de hierna volgende toetsing zal moeten blijken of ten gevolge van het project een aantasting van de natuurlijke waarden bestaat. En zo ja, of die aantasting ook significante gevolgen heeft voor de instandhoudingsdoelstellingen en/of een wezenlijke aantasting van de beschermde natuurwaarden inhoudt. Een dergelijke aantasting is bij voorbaat uitgesloten indien het enige mogelijke natuureffect van de ontwikkeling, zijnde stikstofdepositie, geheel wordt gesaldeerd met de mitigerende maatregelen die in het project zijn ingebracht. In dat geval zijn aantasting van natuurwaarden en mogelijke significante gevolgen bij voorbaat uitgesloten.

² De instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem zijn gegeven in Bijlage 33.

4

Huidige situatie

4.1 LIGGING NATURA 2000-GEBIED

Afbeelding 2 geeft de ligging van het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem weer. De instandhoudingsdoelstellingen van dit gebied zijn weergegeven in Bijlage 3.

Afbeelding 2: Ligging van het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem (geel). Het plangebied ligt binnen de oranje cirkel. Kaart afkomstig van de website van het ministerie van EZ. De namen met het schuine lettertype geven de namen van de deelgebieden weer.

4.2 AANWEZIGHEID KWALIFICERENDE WAARDEN

4.2.1 HABITATTYPEN

In het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem zijn kwalificerende habitattypen alleen aanwezig in Loevestein. In de volgende tabel zijn alle relevante aanwezige habitattypen weergegeven.

Tabel 1: Habitattypen aanwezig in Loevestein.

Code	Habitatype
H3150	Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type <i>Magnopotamion</i> of <i>Hydrocharition</i>
H3270	Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het <i>Chenopodion rubri</i> p.p. en <i>Bidention</i> p.p
H6120*	Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
H6510A	Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>), subtype <i>glanshaver</i>
H91E0A*	Bossen op alluviale grond met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>), subtype <i>zachtouthoibossen</i>

Een aantal van deze habitattypen is gevoelig voor de depositie van stikstof. Voor een kwantitatieve beoordeling van het effect van stikstofdepositie op de kwalificerende habitats gebruiken we de kritische depositiewaarde. Dit is de grens waarboven significante aantasting van de kwaliteit van het habitatype als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische stikstofdepositie niet is uit te sluiten. Hoe lager de kritische depositiewaarde is, hoe gevoelig het habitatype is voor de depositie van stikstof. Als de stikstofdepositie hoger is dan de kritische depositiewaarde, zijn significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet zonder meer uit te sluiten, waarbij de kanttekening geplaatst moet worden dat de kritische depositiewaarden niet als harde grens te hanteren zijn³. Hieronder staan de kritische depositiewaarden van de habitattypen in Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem en de gevoeligheidsklassen weergegeven.

Tabel 2: Instandhoudingsdoelstellingen en kritische depositiewaarden van de habitattypen in het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem. Verklaring gebruikte afkortingen en symbolen:

=: behoud, >: toename of verbetering; => : eerste symbool verwijst naar oppervlakte en tweede symbool naar kwaliteit. De instandhoudingsdoelstelling hier is dus "behoud van oppervlakte en verbetering van de kwaliteit" van dit habitatype.

Code	Habitatype	Instandhoudingsdoelstelling	Kritische depositiewaarde (mol N/(ha×jr))	Gevoeligheid ⁴
H3150	Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden	>>	2143	g
H3270	Slikkige rivieroever	>>	>2400	m/ng
H6120*	Stroomdalgraslanden	==	1286	zg
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (<i>glanshaver</i>)	>>	1429	g
H91E0A*	Vochtige alluviale bossen (<i>zachtouthoibossen</i>)	=>	2429	m/ng

³ Zie voor een nadere beschouwing van de kritische depositiewaarde Bijlage 5.

⁴ m/ng=minder/niet gevoelig, g=gevoelig, zg= zeer gevoelig

4.2.2 HABITATRICHTLIJNSOORTEN

Bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper

De bittervoorn komt verspreid voor in het westelijke rivierengebied. Recente gegevens over de verspreiding zijn niet beschikbaar, maar het is bekend dat in Pompveld een grote populatie voorkomt (Ministerie van EZ, 2013).

Van de grote modderkruiper is bekend dat deze voorkomt in zowel Loevestein, Pompveld als Kornsche Boezem. Gezien het algemene voorkomen van de kleine modderkruiper, wordt aangenomen dat deze soort ook in de drie deelgebieden voorkomt (Ministerie van EZ, 2013).

Rivierdonderpad

De rivierdonderpad komt voor in de rivier (Ministerie van EZ, 2013). Het leefgebied van de soort bestaat uit stenig substraat onder water.

Kamsalamander

Leefgebieden van de kamsalamander bevinden zich alleen in Loevestein (Ministerie van EZ, 2013). Afbeelding 3 geeft aan waar de soort voorkomt. Het gebied dat in de afbeelding is aangewezen als kerngebied vormt het primaire leefgebied binnen dit Natura 2000-gebied. In de andere gekleurde gebieden is de soort incidenteel waargenomen.

Afbeelding 3: Verspreiding van de kamsalamander (kaartje afkomstig uit Willems, 2011).

Het gekleurde gebied is het leefgebied, het gearceerde deel vormt het kerngebied van de populatie.

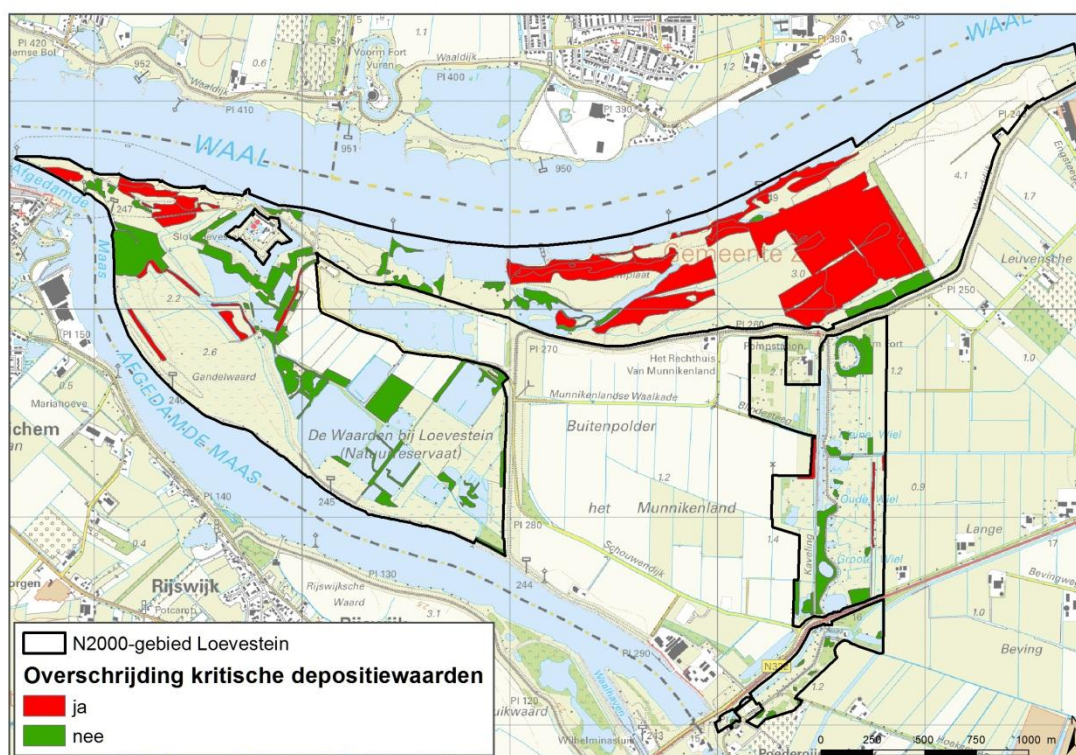
4.3 HUIDIGE SITUATIE

In § 4.2.1 is beschreven dat verschillende habitattypen gevoelig zijn voor de depositie van stikstof. In de huidige situatie is in Nederland voor veel Natura 2000-gebieden sprake van een overbelaste situatie qua stikstof. Er is sprake van overbelasting wanneer de kritische depositiewaarden van de habitattypen worden overschreden door de achtergronddepositie.

Wanneer naar de achtergronddepositie wordt gekeken van stikstof (gegevens afkomstig van het Compendium van de Leefomgeving, gegevens over 2013⁵, berekeningen 2014), dan komt daar naar voren dat de achtergronddepositie relatief hoog is binnen het Natura 2000-gebied. Wanneer de achtergronddeposities vergeleken worden met de kritische depositiewaarden (zie Tabel 2) dan is voor een aantal habitattypen sprake van een overbelaste situatie. Voor de Glanshaverhooilanden [H6510A] en Stroomdalgraslanden [H6510] langs de rivier is sprake van een overschrijding van de kritische depositiewaarden door de achtergronddepositie, zie Afbeelding 4.

Afbeelding 4: Kaart van de overschrijding van de kritische depositiewaarden van de habitattypen (habitattypenkaart is gegeven in Bijlage 4, hier is ook een grotere versie van bovenstaande afbeelding gegeven).

Rood geeft de delen aan waar sprake is van een overschrijding, voor de groene delen is dit niet het geval.

⁵ Gegevens voor 2014 zijn niet beschikbaar. Gezien de voorziene daling van de achtergronddepositie geeft 2013 een overschatting ten opzichte van 2014. Deze gegevens zijn derhalve bruikbaar voor een effectbeoordeling.

5

Effecten en beoordeling

5.1 TOENAME VAN DE STIKSTOFDEPOSITIE

Uit berekeningen is gebleken dat voor het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem een verandering mogelijk is van de stikstofdepositie, zie Bijlage 6. Op grotere afstand is geen verandering van de stikstofdepositie voorzien, een verandering binnen andere Natura 2000-gebieden zijn dan ook uitgesloten.

Depositie van stikstof heeft effecten op stikstofgevoelige planten en habitattypen, in het bijzonder in een overbelaste situatie. Stikstof is een essentiële voedingsstof voor planten en in natuurgebieden wordt de plantengroei normaal gesproken juist beperkt door stikstof. In natuurgebieden zijn plantensoorten daarom afhankelijk van schrale condities. Schrale condities zijn zeldzamer dan voedselrijke condities en als gevolg van de landbouw alleen nog aanwezig in natuurgebieden. Stikstof neemt in deze gebieden echter toe als gevolg van een verhoogde stikstofdepositie. Een dergelijke toename van voedingsstoffen leidt tot vermessing. Dit heeft tot gevolg dat snelgroeiende stikstofminnende planten de concurrentiestrijd winnen van de zeldzame (gewenste) plantensoorten van schrale omstandigheden.

De verandering in concurrentie ligt voor verzuring anders. Daar waar bij vermessing sommige soorten sneller van stikstof profiteren, gaat het bij verzuring om de tolerantie voor verzuring. Sommige planten kunnen verzuring beter verdragen dan andere soorten. Deze soorten winnen bij verzuring de concurrentiestrijd. Daar waar de buffercapaciteit echter hoog is, speelt deze problematiek niet. Dit is de capaciteit van de bodem of baserijk grondwater om de toevoer van verzurende stoffen te neutraliseren. Verzuring leidt echter tot verlies aan buffercapaciteit. Zolang de bodem nog voldoende buffercapaciteit bezit, ondervinden planten geen hinder van verzuring, maar zodra de buffering is uitgeput, blijven alleen de tolerante planten nog over (Planbureau voor de Leefomgeving, 2008).

Als gevolg van vermessing en verzuring verandert de vegetatiesamenstelling. Het veranderen van de vegetatie heeft mogelijk effect op voorkomende soorten, die afhankelijk zijn van een specifieke vegetatiesamenstelling. Dergelijke veranderingen leiden tot een kwaliteitsverlies of zelfs het verdwijnen van aanwezige habitattypen.

5.2 EFFECT VAN DE TOENAME VAN DE STIKSTOFDEPOSITIE

Habitattypen

In Tabel 3 zijn de veranderingen van de stikstofdepositie weergegeven. Te zien is dat in vergelijking met de huidige situatie lage toenames zijn voorzien van maximaal 0,99 mol N/(ha×jr) voor overbelaste delen. Voor de delen die niet overbelast zijn, is zelfs een afname voorzien. In vergelijking met de autonome ontwikkeling is voor Stroomdalgraslanden [H6120] en Glanshaverhooilanden [H6510A] sprake van een toename voor de overbelaste situatie van respectievelijk maximaal 1,17 en 3,19 mol N/(ha×jr).

Tabel 3: Veranderingen in stikstofdepositie (mol N/(ha×jr)) als gevolg van het initiatief.

In de tabel is een onderscheid gemaakt in:

- 1) wordt de kritische depositiewaarde overschreden?
- 2) is voorzien in een toe- of afname?
- 3) wat is de oppervlakte, wat is de minimale verandering, maximale verandering en gemiddelde verandering?

De toenames van de stikstofdepositie is gedaan door de berekening van de punten om te zetten in een grid, waarna een overlap is gemaakt met de kritische depositie waarde (gegeven per kilometerhok) en habitattypenkaart.

Habitattypen	KDW wordt overschreden								KDW wordt niet overschreden							
	Toename als gevolg ontwikkeling				Afname als gevolg van ontwikkeling				Toename als gevolg ontwikkeling				Afname als gevolg van ontwikkeling			
	Opp (m ²)	Min	Max	Gem.	Opp (m ²)	Min	Max	Gem.	Opp (m ²)	Min	Max	Gem.	Opp (m ²)	Min	Max	Gem.
Plansituatie 2015 minus huidige situatie 2012																
H3150	-	-	-	-	-	-	-	-	28161	0,10	0,98	0,56	448	0,03	0,03	0,03
H3270	-	-	-	-	-	-	-	-	14332	0,81	0,88	0,84	-	-	-	-
H6120	46531	0,33	0,80	0,58	-	-	-	-	1038	0,41	0,78	0,57	-	-	-	-
H6510A	464717	0,10	0,99	0,67	-	-	-	-	53633	0,41	0,89	0,70	-	-	-	-
H91E0A	-	-	-	-	-	-	-	-	232450	0,10	0,98	0,66	1713	0,02	0,08	0,04
Plansituatie 2015 minus autonome ontwikkeling 2015																
H3150	-	-	-	-	-	-	-	-	28609	0,92	9,95	2,27	-	-	-	-
H3270	-	-	-	-	-	-	-	-	14332	1,19	1,33	1,26	-	-	-	-
H6120	46531	0,63	1,17	0,90	-	-	-	-	1038	0,71	1,15	0,97	-	-	-	-
H6510A	464717	0,70	3,19	1,17	-	-	-	-	53633	0,65	1,24	1,00	-	-	-	-
H91E0A	-	-	-	-	-	-	-	-	234163	0,70	10,08	1,67	-	-	-	-

De vraag is in hoeverre de depositie van stikstof leidt tot een merkbaar effect op de aanwezige habitattypen.

- De delen van Loevestein waarvoor sprake is van een toename in een overbelaste situatie liggen buitendijks. Deze delen staan onder directe invloed van de rivier en komen jaarlijks onder water te staan. In het riviersysteem leiden geringe toenames van de stikstofdepositie niet tot effecten. Het gaat hier om dynamische, voedselrijke systemen die bovendien onder invloed staan van voedselrijk rivierwater. De aanvoer van stikstof uit de rivier is hoog: 2,14 mg N/l (in de Nieuwe Waterweg bij Maassluis, website Compendium voor de Leefomgeving), per seconde stroomt gemiddeld 1.500 m³ water door de Waal, dus per seconde voert het in de Waal 3,21 kg N aan. De geringe toename die neerslaat uit de lucht is verwaarloosbaar bij deze hoeveelheden. In vergelijking: 1 mol stikstof staat gelijk aan 7 gram (0,007 kg).
- Beide habitattypen zijn voor het voortbestaan afhankelijk van begrazing en/of maaibeheer. Begrazing en maaibeheer zijn voor instandhouding van de habitattypen periodiek noodzakelijk. Bovendien zijn Stroomdalgraslanden ook afhankelijk van de afzetting van kalkrijk zand die ook de verzurende effecten van de depositie bufferen (Ministerie van LNV, 2008c; 2008d). Bij deze vormen van beheer vindt afvoer van organisch materiaal en dus van stikstof plaats.
- Staatsbosbeheer voert beheer uit op de betreffende gronden. Het beheer is gericht op de instandhouding van de aanwezige habitattypen. In het bijzonder maaibeheer (met afvoer) zorgt voor een afname van stikstof van het systeem. Het huidige beheer zorgt ook dat de geringe toename van de stikstof geen effect heeft⁶.

⁶ Dit is lijn met de uitspraak van de ABRvS over de rondweg Eefde (201006773/1/R2).

De toename van stikstofdepositie is voor het systeem dusdanig klein, dat intensivering van beheer als gevolg van de toename niet aan de orde is. De toename leidt niet tot een merkbare ecologische verandering van de vegetatie, als toenemende snelheid van verzuivering, in vergelijking met de huidige situatie of autonome ontwikkeling.

Voor de overige habitattypen is een toename van de stikstofdepositie voorzien, maar deze is niet hoog genoeg om de kritische depositiewaarden voor deze habitattypen te overschrijden.

Effecten als gevolg van de toename van de stikstofdepositie zijn uitgesloten voor habitattypen.

Habitatrichtlijnsoorten

Bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper

De bittervoorn, grote modderkruiper en kleine modderkruiper zijn vissoorten die voorkomen in de geïsoleerde wateren binnen het Natura 2000-gebied. Voorzien is dat de depositie van stikstof licht toeneemt. Poelen en sloten vormen geschikte leefgebieden voor deze soorten. Deze soorten komen voor in sloten in landbouwgebieden waar bemesting plaatsvindt. De beperkte toename van de stikstofdepositie leidt niet tot een verandering van de voedselrijke leefgebieden van deze soorten. Effecten zijn uitgesloten.

Rivierdonderpad

De rivierdonderpad is een soort die voorkomt in de rivier. Kenmerkend aan de rivier is de dynamische omgeving, die veroorzaakt wordt door de stroming van de rivier. De gehalten van voedingsstoffen in het rivierwater zijn vele malen hoger dan de lichte toename van neerslag uit de lucht. Effecten op het leefgebied van de rivierdonderpad (verharde oevers) zijn uitgesloten.

Kamsalamander

De kamsalamander komt binnendijs en buitendijs voor, maar het kerngebied ligt binnendijs. De soort komt voor in voedselrijke wateren (Ministerie van LNV, 2008e). De geringe toename van de stikstofdepositie in de lucht heeft geen merkbare invloed op de leefgebieden: effecten zijn uitgesloten.

5.3 CUMULATIE VAN EFFECTEN

Conform artikel 6 van de Habitatrichtlijn dienen de mogelijke effecten van de voorgenomen dijkverbetering op de kwalificerende waarden ook te worden beschouwd in combinatie met effecten van andere ingrepen. De 'cumulatie-eis' is ook in de Natuurbeschermingswet 1998 verankerd.

Projecten die als gevolg hebben een toename van stikstof, dienen gecumuleerd te worden met dit project.

- Voorzien is in een grootschalige aanpassing van de situatie rond Munnikenland. De toename van recreatie leidt maximaal tot een toename van 0,5 mol N/(ha×jr). In dit rapport is echter aangegeven dat "De voornaamste sturingsfactoren voor de twee habitattypen zijn dynamiek door beheer en inundatie. Stikstof speelt een ondergeschikte rol en kan door normale standplaatsdynamiek en beheer worden opgevangen" (Willems, 2011), zie ook § 5.2.
- De provincie Gelderland heeft gegevens aangeleverd over de veranderingen in de stikstofdepositie als gevolg van agrarische bedrijfsvoering. Cumulatief is voorzien in een toename van 0,95 mol N/(ha×jr) voor Stroomdalgraslanden [H6120] in Loevestein. Voor Zachthoutoobossen is voorzien in een toename van 1,00 mol N/(ha×jr) als gevolg van de agrarische bedrijfsvoering, maar hiermee wordt de kritische depositiewaarde nog steeds niet overschreden. Voor andere habitattypen in het Natura 2000-gebied is geen toename van de stikstofdepositie voorzien als gevolg van agrarische bedrijfsvoering.

Cumulatie van stikstof leidt tot een hogere depositie dan alleen het project zelf. Het gaat hierbij echter nog steeds om een geringe hoeveelheid. Voor de buitendijkse habitattypen blijft echter gelden dat stikstof niet de beperkende factor in dit systeem vormt. De dynamiek van de rivier en het huidige beheer blijven genoeg compenseren voor de lichte toename als gevolg van initiatieven in de omgeving.

5.4 BEOORDELING VAN DE EFFECTEN

Hoewel sprake is van een overbelaste situatie, is het systeem onder invloed van rivierdynamiek niet gevoelig voor de geringe verhoogde depositie van stikstof. Habitatrichtlijnsoorten of de leefgebieden van deze soorten zijn ook niet gevoelig voor de geringe verhoging van de stikstof. Effecten als gevolg van de toename van depositie als gevolg van de herinrichting en uitbreiding van het bedrijventerrein zijn uitgesloten: ook als cumulatie van effecten wordt meegenomen.

Significante effecten zijn hiermee ook uitgesloten.

6

Conclusie

6.1 CONCLUSIE TOETSING PLAN

Voorzien is in een ruimtelijke aanpassing van het industrieterrein de Rietdijk in Giessen. Het gaat hierbij om een verandering van milieucategorieën binnen het bedrijventerrein, maar ook om een uitbreiding buiten het bestaande bedrijventerrein met een Srbt. Als gevolg van de uitbreiding is een verandering van de stikstofdepositie voorzien in de omgeving.

Ook binnen het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem is een verandering van de stikstofdepositie mogelijk. In dit Natura 2000-gebied komen habitattypen voor die gevoelig zijn voor een verhoogde depositie van stikstof, zeker gezien de overbelaste situatie waarvan sprake is.

In vergelijking met de autonome ontwikkeling is echter een geringe toename voorzien van de stikstofdepositie:

- Voor Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden [H3150], Slikkige rivieroeveren [H3270], Zachthoutoibossen [H91E0A] leidt de toename van de stikstofdepositie niet tot een overschrijding van de kritische depositiewaarde: effecten zijn uitgesloten voor deze habitattypen.
- Voor Stroomdalgraslanden [H6120] en Glanshaverhooilanden [H6510B] is wel sprake van een toename van de stikstofdepositie in een situatie waar de achtergronddepositie de kritische depositiewaarde al overschrijdt. Het gaat hierbij echter om buitendijks gelegen habitattypen. De dynamiek van de rivier inclusief aan- en afvoer van voedingsstoffen, afzetting van kalkrijk zand en regulier beheer maken dat de geringe toename van de stikstofdepositie geen ecologisch effect hebben en leiden tot een verandering van de vegetatie.
- Effecten op Habitatrichtlijnsoorten zijn niet voorzien, omdat deze soorten niet afhankelijk zijn van voedselarme of basische omstandigheden.

Als gevolg van de toename van de stikstofdepositie is geen effect verwacht op natuurwaarden in de omgeving. Daarmee zijn significante effecten ook uitgesloten. Aangezien verslechtering van de kwaliteit is uitgesloten, is het plan niet vergunningplichtig.

6.2 VERVOLG VESTIGING BEDRIJVEN

Hoewel voor het bestemmingsplan geen nader vervolg is vereist, is het wel noodzakelijk voor de te vestigen bedrijven om afzonderlijk te beoordelen of deze vergunningplichtig zijn. In de aanvraag van de Wabo moet de aanvrager voor het onderdeel "handelingen in beschermde natuurgebieden" een korte aanvullende toetsing geven. De gemeente verzoekt vervolgens de provincie om een verklaring van geen bedenkingen (vvgb) af te geven. De gemeente heeft deze vvgb nodig op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

Het is noodzakelijk om de volgende stappen uit te voeren:

- Per bedrijf moet gekeken worden welke toename van verkeer is voorzien.
- Uitgerekend moet worden welke toename van stikstofdepositie is voorzien. Hiervoor moet het verkeersmodel gebruikt worden zoals gebruikt in voorliggende toetsing. Wanneer de toename van de verkeersdepositie lager is dan $0,05 \text{ mol N}/(\text{ha} \times \text{jr})$ binnen Natura 2000-gebieden, is het bedrijf niet vergunningplichtig.
- Bij een aanvraag voor een vvgb dient gekeken te worden of het bedrijf binnen de uitgangspunten van voorliggende toetsing valt. Wanneer dit het geval is, is voorliggende toets te gebruiken om te onderbouwen dat de toename geen effect heeft. Wanneer het bedrijf niet binnen de uitgangspunten valt (milieucategorie is te hoog of de toename van verkeer is hoger dan uitgegaan is voor deze toetsing) dan moet een aanvullende toets geschreven worden. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de initiatiefnemer.

Het meest praktische is om de invulling van de nadere beoordeling te koppelen aan de Wabo.

Voor de aanvullende toetsing per bedrijf moet de volgende informatie worden aangeleverd door de initiatiefnemer:

- Milieucategorie van het bedrijf.
- Ligging van het bedrijf.
- Toename van verkeer voorzien als gevolg van het bedrijf (aantal auto's per etmaal).

7

Bronnen

- ARCADIS, 2012a. Quick scan natuurwetgeving ten behoeve van Bestemmingsplan De Rietdijk. In opdracht van de gemeente Woudrichem. Kenmerk: 076414185:0.2, d.d. 10 mei 2012.
- ARCADIS, 2012b. Quick scan natuurwetgeving ten behoeve van Bestemmingsplan Srbt Giessen. In opdracht van de gemeente Woudrichem. Kenmerk 076414181:0.2, d.d. 10 mei 2012.
- ARCADIS, 2012c. Bestemmingsplannen De Rietdijk en Srbt Giessen *Onderzoek Industrielawaai en Luchtkwaliteit*. In opdracht van de gemeente Woudrichem. Kenmerk 076474405:0.3 – Definitief, d.d. 14 augustus 2012.
- ARCADIS, 2012d. Verkeerstoets Bedrijventerreinen Giessen De Rietdijk En Srbt Giessen. In opdracht van de gemeente Woudrichem. Kenmerk 076413652:B.1 – Definitief, d.d. 14 november 2012.
- ARCADIS, 2012e. Veranderingen van stikstofdepositie binnen Natura 2000 als gevolg van inrichting bedrijventerrein Rietdijk en Srbt Giessen. In opdracht van gemeente Woudrichem. Kenmerk 076794415:0.5, d.d. 20 november 2012.
- Commissie Trojan, 2008. Stikstof/ ammoniak in relatie tot Natura 2000. Een verkenning van oplossingsrichtingen in opdracht van de Minister van LNV.
- Dobben, H.F. van, Bobbink, R., Bal, D. & Hinsberg, A. van, 2013. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2397 2397.
- Dobben, H.I. van & A. van Hinsberg, 2008. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op de habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterra-rapport 1654. Alterra, Wageningen.
- Langan, S.J. & M. Hornung, 1992. An application and review of the critical load concept to the soils of northern England. *Environmental Pollution* 77: pp. 205-210.
- Ministerie van EZ, 2013. Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem. PDN/2013-071 | 071 Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem. *Gepubliceerd op de website van het ministerie van EZ*.
- Ministerie van LNV, 2008a. Handreiking beoordeling activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden.
- Ministerie van LNV, 2008b. Brief aan de Tweede Kamer betreffende het Alterra-rapport over kritische depositiewaarden. 16 juni 2008.
- Ministerie van LNV, 2008c. *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem (H6120) *Verkorte naam: Stroomdalgraslanden*. H6120 versie 1 sept 2008.doc. *Gepubliceerd op de website van het ministerie van EZ*.
- Ministerie van LNV, 2008d. Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (H6510) *Verkorte naam: glanshaver- en vossenstaartheooilanden*. H6510 versie 1 sept 2008.doc. *Gepubliceerd op de website van het ministerie van EZ*.
- Ministerie van LNV, 2008e. Profielen Habitatsoorten, versie 1 september 2008. *Gepubliceerd op de website van het ministerie van EZ*.

- Steunpunt Natura 2000, 2007. Toepassing begrippenkader Natuurbeschermingswet 1998 *Intern werkdocument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners*. Nb-wet. D.d. 17-09-2007.
- Steunpunt Natura 2000, 2010. Leidraad bepaling significantie *Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet*. RG 07-07-09, Versie 27 mei 2010.
- Willems, D., 2011. Integrale planstudie Munnikenland Passende beoordeling. Stroming & Royal Haskoning. In opdracht van Waterschap Rivierenland. Referentie 9S9885.D2/R0008/413570/JEBR/Nijm, d.d. 4 juli 2011.

Websites

- Compendium voor de leefomgeving: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/>
- Ministerie van EZ: <http://www.rijksoverheid.nl>
- Ontwerpbeschikking Melkveehouderij Rumpt:
<http://kccpublish.prvgld.nl/Natuur/2013/week%203/Nieuwendijk%204,%20Rumpt/ontwerpbeschikking.pdf>
- Ontwerpbeschikking Rundveehouderij, Herpt:
<http://kccpublish.prvgld.nl/Natuur/2013/week%202/Ophovenseweg%201,%20Herpt/Ontwerpbesluit.pdf>

Bijlage 1

Wettelijk kader

Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen/aangemeld. De Europese Unie heeft deze twee richtlijnen vastgesteld die moeten zorg dragen voor de bescherming van de belangrijkste Europese natuurwaarden: de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Hoewel het om twee afzonderlijke richtlijnen gaat, worden ze vanwege hun overeenkomsten vaak in één adem genoemd. Men spreekt dan over de 'Vogel- en Habitatrichtlijn'. De Europese Unie heeft alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden ondergebracht in een samenhangend netwerk 'Natura 2000'.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn bestaat uit een lijst van zeldzame of bedreigde vogelsoorten.

De leefgebieden en belangrijke overwinteringsgebieden voor deze soorten worden aangewezen als speciale beschermingszones (Vogelrichtlijngebieden).

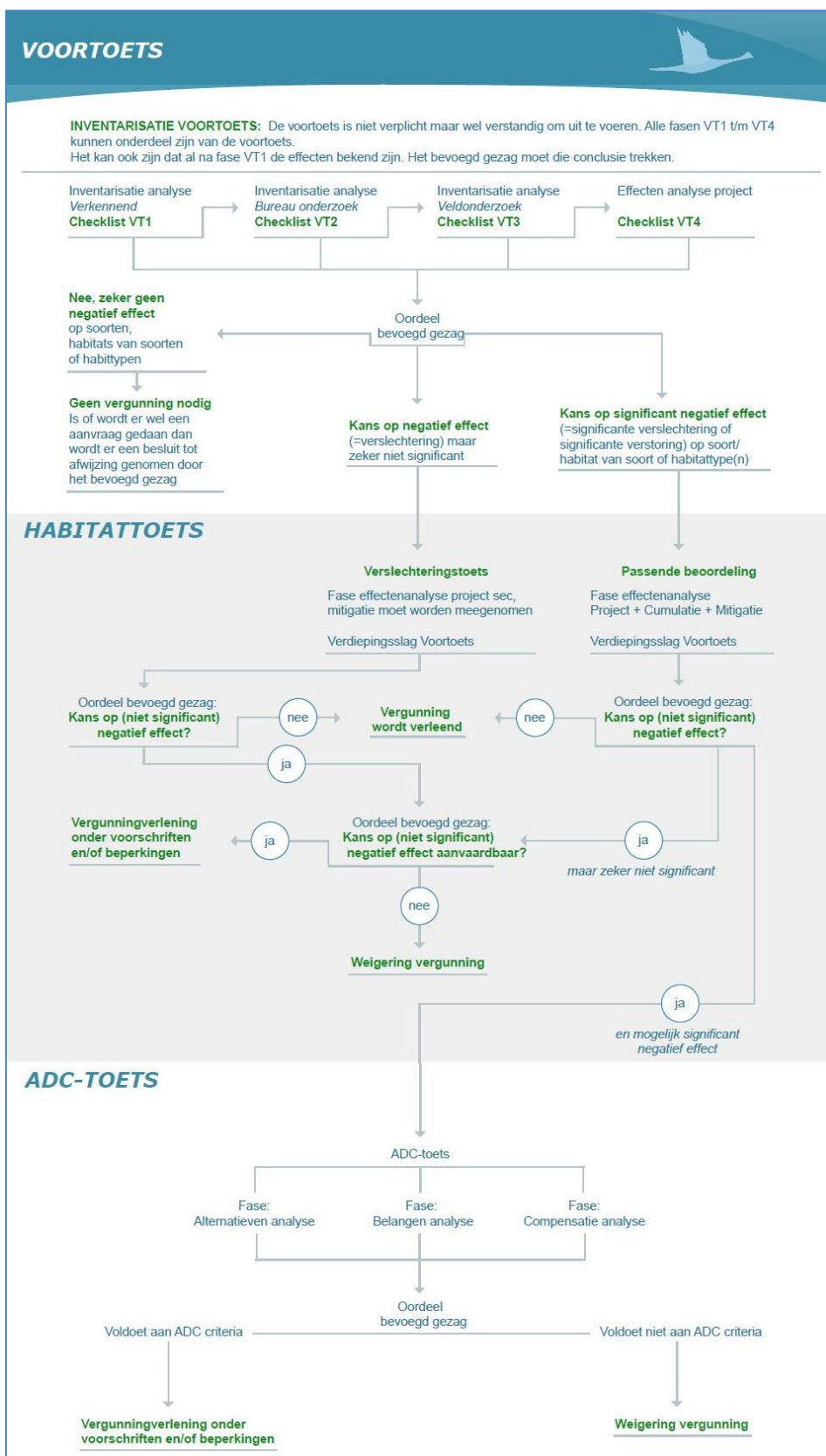
Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (uitgezonderd vogels) op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop de richtlijn van toepassing is. De richtlijn onderscheidt daarbij te beschermen gebieden en te beschermen soorten.

Instandhoudingsdoelstellingen

Voor Natura 2000-gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen komen. Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen die mogelijk gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden hebben (inclusief externe werking), een vergunningplicht. Verlening van een vergunning voor een project is alleen aan de orde wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied niet in gevaar komen. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken én wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking, zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen zijn redenen van economische aard alleen geldig na goedkeuring door de Europese Commissie.

Afbeelding 5: Schematische weergave vergunningverlening in het kader van Natura 2000 (website Regiebureau Natura 2000).

Onderzoek vergunningverlening Natura 2000

De Natuurbeschermingswet 1998 kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als er sprake is of kan zijn van significante verstoring van soorten en/of significante verslechtering van de kwaliteit van habitats, is een Passende Beoordeling vereist. Als wel verslechtering van de kwaliteit van habitats optreedt, maar deze zeker niet significant is, kan worden volstaan met een Verslechteringstoets. Als er geen sprake is van de verslechtering van de kwaliteit van habitats en hoogstens sprake is van niet-significante verstoring van soorten, kan een Natuurbeschermingswetvergunning verleend worden. In dat geval hoeft er ook geen nader onderzoek gedaan te worden.

Passende Beoordeling

Bij de Passende Beoordeling wordt gedetailleerd in kaart gebracht wat de effecten (kunnen) zijn van de activiteit op de natuurwaarden in het Natura 2000-gebied en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen de initiatiefnemer van plan is te nemen. Hierbij wordt rekening gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen. De significantie van de gevolgen moet worden beoordeeld in het licht van de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het gebied. Omkeerbare en tijdelijke effecten kunnen ook significant zijn.

Indien uit de Passende Beoordeling, waarbij ook rekening moet worden gehouden met cumulatieve effecten, de zekerheid verkregen is dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van een gebied niet aantast, kan het Bevoegd Gezag vergunning verlenen. Als wel significante effecten voorzien zijn, wordt alleen een vergunning verleend als alternatieve oplossingen voor het project ontbreken én wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaand aan het toestaan van een afwijking compensatie voor alle schade verzekerd zijn (de zogenaamde ADC-toets). Redenen van economische aard kunnen afhankelijk van de schaal ook gelden ook als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen zijn redenen van economische aard alleen geldig na toetsing door de Europese Commissie.

Een activiteit heeft significante effecten als zij de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied in gevaar brengt. Hiervoor is geen objectieve grens; per geval wordt bekeken of een effect significant is. Het oordeel moet gebaseerd zijn op de specifieke situatie die van toepassing is. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten onderzocht worden (Steunpunt Natura 2000, 2010).

Verslechteringstoets

Bij de Verslechteringstoets dient te worden nagegaan of een project, handeling of plan een kans met zich meebrengt op onaanvaardbare verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten. Indien deze verslechtering niet optreedt (dan wel indien deze gelet op de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is) kan een vergunning worden verleend, zo nodig onder voorwaarden of beperkingen. Indien de verslechtering in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen onaanvaardbaar is, dient de vergunning te worden geweigerd. Bij de afweging of de verslechtering onaanvaardbaar is, heeft het Bevoegd Gezag een grotere beleidsvrijheid dan wanneer de vergunningaanvraag via de Passende Beoordeling verloopt. Het Bevoegd Gezag kan rekening houden met de aanwezigheid van redenen van openbaar belang, de mogelijkheid om te compenseren en andere relevante overwegingen. Ook hoeft geen rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten.

Om een Verslechteringstoets te kunnen uitvoeren, is het allereerst van belang een eenduidige definitie van verslechtering te hebben. In de Handreiking Natuurbeschermingswet (Ministerie van LNV, 2005) wordt dit begrip uitgewerkt. Onder 'verslechtering' wordt de fysieke aantasting van een habitat verstaan.

Hiervan is sprake als in een bepaald gebied van deze habitat, de oppervlakte afneemt of wanneer het met de specifieke structuur en functies die voor de instandhouding van de habitat op lange termijn noodzakelijk zijn, dan wel met de staat van instandhouding met de met deze habitat geassocieerde typische soorten, in dalende lijn gaat in vergelijking tot de instandhoudingsdoelstellingen.

Wijzigingen Natuurbeschermingswet 1998 door Crisis- en herstelwet

De Crisis- en herstelwet heeft geleid tot een aantal wijzigingen van de Natuurbeschermingswet 1998. Deze wijzigingen hebben tot doel de wet in de praktijk beter hanteerbaar te maken, zonder afbreuk te doen aan de doelen van de wet en bijbehorende richtlijnen.

Ten aanzien van de reductie van stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden:

- Bevoegde Gezagen hebben een aanschrijvingsbevoegdheid om passende maatregelen ter vermindering van de stikstofdepositie op te leggen aan iedereen die handelingen verricht die stikstofdepositie veroorzaken (artikel 19ke). Provincies hebben daarbij de mogelijkheid om reductiemaatregelen met betrekking tot inrichtingen in de zin van de Wet milieubeheer, bij verordening als generieke voorschriften vast te stellen.
 - Rijk, provincies en andere overheden maken afspraken om een dalende lijn van de stikstofdepositie te bewerkstelligen en nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken: dit vormt ten juridisch kader voor een programmatische aanpak van de reductie van de stikstofdepositie (artikel 19kg). De wet verplicht overheden om afgesproken maatregelen te realiseren.
 - De gevolgen voor de stikstofdepositie van bestaande, niet-gewijzigde activiteiten (peildatum 7 december 2004) toetst het Bevoegd Gezag niet bij de beoordeling van een aanvraag van een Natuurbeschermingswetvergunning. Dat geldt ook voor uitbreidingen van bestaande activiteiten en nieuwe activiteiten, onder voorwaarde dat per saldo nergens sprake is van een toename van stikstofdepositie (artikel 19kd).

Ten aanzien van bestaand gebruik:

- De vrijstelling van de vergunningplicht en de aanschrijvingsbevoegdheid blijven gelden voor bestaand gebruik (peildatum 1 oktober 2005) dat onverhoopt niet in het beheerplan wordt opgenomen (wijziging artikelen 19c en 19d, derde lid). De bevoegdheid tot het treffen van passende maatregelen komt, vanaf het moment dat het beheerplan is vastgesteld, te liggen bij het gezag dat, als voor het bestaand gebruik een vergunning zou zijn vereist op grond van artikel 19d, eerste lid, Nb-wet, het Bevoegd Gezag zou zijn voor vergunningverlening. In de meeste gevallen zijn dat Gedeputeerde Staten; soms is dat de minister van EZ (Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet 1998).
- Het beschermingsregime van de oude doelen (bijvoorbeeld van Beschermd Natuurmonumenten) van Natura 2000 verlicht door de Crisis- en herstelwet.
- Het huidige regime van artikel 19a e.v. Natuurbeschermingswet blijft van toepassing. Voor oude doelen geldt een lichter regime van artikel 19ia in samenhang met artikel 16 van de Natuurbeschermingswet. Dit betekent dat voor mogelijk significante effecten op oude doelen geen Passende Beoordeling, voorzorgtoets of ADC-toets vereist is (hierbij gaat het om moeilijk te meten doelen als 'weidsheid' en 'stilte'. Bovendien geldt dat voor oude doelen de externe werking van projecten niet vergunningplichtig is, tenzij anders vermeldt in het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied. Het blijft verboden zonder vergunning handelingen te verrichten die mogelijk schadelijk zijn voor de te beschermen waarden van een natuurmonument. Als voor een activiteit op drong van beide regimes (Natura 2000 en Beschermd Natuurmonument) een vergunning is vereist, is maar één vergunningaanvraag nodig bij hetzelfde Bevoegd Gezag (artikel 19ia, tweede lid).

- Het nieuwe artikel 19kb Nb-wet biedt een basis om bij ministeriële regeling regels te stellen over de wijze waarop de gevolgen voor Natura 2000-gebieden worden vastgesteld, met het oog op de vergunningverlening en de vaststelling van plannen. Deze regels kunnen onder meer verplichte rekenmodellen, onderzoeksmethoden of meetmethoden voorschrijven voor de beoordeling van de effecten. Het is ook mogelijk, op grond van een ecologische onderbouwing, geografische beperkingen aan het te onderzoeken gebied te stellen.
- In de wet staat nu expliciet dat tegen het besluit tot vaststelling van een beheerplan op grond van artikel 39 beroep open staat bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en welke onderdelen van het beheerplan voor beroep vatbaar zijn.
Dit zijn de beschrijvingen in het beheerplan van handelingen die het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengen, en de daarbij in voorkomend geval aangegeven voorwaarden en beperkingen. Niet voor beroep vatbaar zijn de onderdelen van het beheerplan die de beschrijving bevatten van het – op uitvoering gerichte – beleid dat het desbetreffende Bevoegd Gezag wenselijk acht, waaronder de fasering en prioritering.
- De aanleg, het beheer en onderhoud van rijksinfrastructuur hebben mogelijk effecten op Natura 2000-gebieden. Bij de voorbereiding van een tracébesluit als bedoeld in artikel 15, eerste lid, Tracéwet en bij de voorbereiding van een wegaanpassingsbesluit als bedoeld in artikel 9 Spoodwet wegverbreding wordt in dat geval een ‘natuurtoets’ verricht. Daarbij worden alle mogelijke effecten van het project in beeld gebracht. Die natuurtoets komt overeen met de natuurtoets die op grond van de Nb-wet plaatsvindt bij de beoordeling van een vergunningaanvraag. Daarom is de plicht om een passende beoordeling uit te voeren, nu geïntegreerd in de besluitvorming voor een tracébesluit of een wegaanpassingsbesluit en is de vergunningplicht van de Natuurbeschermingswet niet meer van toepassing. In verband met de verantwoordelijkheid van de Minister van EZ voor de natuurbeschermingsregelgeving is geregeld dat het wegaanpassingsbesluit of het tracébesluit in gevallen waar de natuurtoets deel van uitmaakt in dat besluit, in overeenstemming met de Minister van EZ wordt genomen.
- In artikel 19a, eerste lid, is nu geregeld dat het Rijk projecten en andere handelingen van nationaal belang kan aanwijzen (bij of krachtens algemene maatregel van bestuur) die bij voorkeur worden opgenomen in het beheerplan. Hierbij gaat het in om infrastructurele werken zoals hoofdwegen, landelijke spoorwegen, hoofdvaarwegen, luchthavens en waterkeringen, inclusief zandsuppleties, en om projecten en andere handelingen die van belang zijn voor economisch relevante sectoren, zoals de schelpdiervisserij. Het is aan het gezag dat het beheerplan vaststelt om te besluiten om de aangewezen projecten en handelingen ook daadwerkelijk op te nemen in het beheerplan. Wanneer dat gebeurt, zijn deze projecten en handelingen vergunningvrij en kunnen de in het geding zijnde natuurbelangen integraal en gebiedsgericht worden afgewogen tegen deze projecten en andere handelingen.
- In artikel 19a, tiende lid, is geregeld dat wanneer in het beheerplan projecten met mogelijk significante effecten zijn opgenomen, er voldaan wordt aan de voorwaarden van artikel 6, derde lid, van de Habitatrictlijn. Een beheerplan waarin dergelijke projecten worden opgenomen, kan pas worden vastgesteld indien een Passende Beoordeling van de gevolgen voor het gebied is gemaakt.
- In artikel 19kc is de bevoegdheid opgenomen om bij ministeriële regeling en meldplicht voor bepaalde activiteiten in te voeren. Deze meldplicht is bedoeld voor uitzonderlijke gevallen. In beginsel moet een goed beeld bestaan van alle activiteiten die mogelijk verslechterende of significant verstorende effecten hebben op de natuurwaarden aan de hand van:
 - de informatie in het beheerplan en;
 - de informatie op basis van de verleende Natuurbeschermingswetvergunningen en;
 - de informatie die bij de overheid aanwezig is op basis van andere verleende vergunningen of gedane meldingen.

- De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voorheen Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) is het Bevoegd Gezag voor alle activiteiten met betrekking op rijksinfrastructurele werken, primaire waterkeringen in beheer bij het Rijk, zandsuppleties, luchthavens, inclusief handelingen met betrekking tot het onderhoud daarvan.

Jurisprudentie artikel 19kd

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 7 september 2011 een verstrekkende uitspraak gedaan inzake artikel 19kd van de Nbwet 1998 (zaaknummer 201003301/1/R2).

Daarbij heeft de Afdeling geoordeeld dat:

- bij voldoening aan artikel 19kd een vergunning op grond van artikel 19d Nbwet 1998 is vereist;
- artikel 19kd Nbwet 1998 strijdig is met de Habitatrictlijn en buiten toepassing moet blijven, voor Vogelrichtlijngebieden die reeds vóór 7 december 2004 zijn aangewezen.

Dit laatste is het geval bij alle Limburgse Vogelrichtlijngebieden.

Dit betekent dat een vergunningaanvraag artikel 19d Nbw bij de wijziging of uitbreiding van bijvoorbeeld een veehouderij of een industriële inrichting die stikstofdepositie veroorzaakt op een Vogelrichtlijngebied, waarvoor nog niet eerder een Nbw-vergunning is verleend, betrekking dient te hebben op de exploitatie van het gehele bedrijf na uitbreiding of wijziging. Daarbij dient de vergunningaanvraag te worden beoordeeld op grond van de artikelen 19e t/m 19h Nbw. Hierbij is onder meer de vraag relevant of bij zodanige vergunningaanvraag een passende beoordeling moet worden gemaakt als bedoeld in artikel 19f. In dit verband volgt uit de uitspraak van de Raad van State tevens dat significante gevolgen, in een zodanig geval uitgesloten kunnen worden geacht wanneer de wijziging of uitbreiding niet leidt tot een verhoging van de stikstofdepositie ten opzichte van de reeds krachtens de Wet milieubeheer of Hinderwet vergunde situatie op de datum dat het gebied op de lijst van gebieden van communautair belang werd geplaatst, dan wel de datum waarop de aanwijzing in de zin van de Vogelrichtlijn van kracht werd, mits dit geen datum betreft vóór 10 juni 1994. Kortom: is het betreffende Vogelrichtlijngebied op de lijst van gebieden van communautair belang geplaatst dan wel is de aanwijzing van dit gebied in de zin van de Vogelrichtlijn van kracht geworden vóór 10 juni 1994 (aan de orde bij diverse Limburgse Vogelrichtlijngebieden), dan geldt 10 juni 1994 als referentiedatum en dient te worden bezien of de wijziging of uitbreiding niet leidt tot een verhoging van de stikstofdepositie ten opzichte van de op 10 juni 1994 krachtens de Wet milieubeheer of Hinderwet vergunde situatie.

Voor vergunningaanvragen, waarin tevens het veroorzaken van (enkel) stikstofdepositie op één of meer Duitse en/of Belgische Natura 2000-gebieden is voorzien geldt het volgende: als resultaat van de uitspraak van de Raad van State van 24 augustus 2011 inzake de Kolencentrale Eemshaven (zaaknummer 200902744/1/R2), dient de beoordeling van die aanvragen mede aan de hand van artikel 6⁸, derde lid, van de Habitatrictlijn plaats te vinden.

⁷ De datum waarop de omzettingstermijn van de Habitatrictlijn is afgelopen.

⁸ Dit artikel is omgezet in Nederlandse regelgeving, met name art. 19d-f van de Natuurbeschermingswet 1998.

Bijlage 2

Informatie Nbwet ontwikkeling bedrijventerrein Rietdijk en Srbt Giessen

MEMO

Onderwerp:
Informatie Natuurbeschermingswet 1998
ontwikkeling bedrijventerrein Rietdijk en Srbt
Giessen

's-Hertogenbosch,
14 januari 2013

Projectnummer:
B01055.000596.0100

DIVISIE MILIEU & RUIMTE

Van:
Gijs Kos

Opgesteld door:
Gijs Kos

Afdeling:
Divisie M&R Den Bosch

Ons kenmerk:
076836370:A

Aan:
Joost Smeulders (gemeente Woudrichem)

Kopieën aan:
Susan van den Berg (ARCADIS)

Aanleiding

In deze memo worden de problematiek en oplossingsrichtingen weergegeven voor de uitbreiding van bedrijventerrein De Rietdijk en Srbt Giessen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Allereerst wordt ingegaan op de uitkomsten van eerdere onderzoeken. Daarna wordt ingegaan op de invloed van stikstof op Natura2000-gebieden. Hierna wordt uitgelegd waar de geringe toename van stikstofdepositie een probleem is. Als laatste wordt aangegeven welke vervolgstappen er moeten worden genomen.

Wat zijn de uitkomsten van het eerste onderzoek geweest?

Voor het bestemmingsplan voor de uitbreiding van bedrijventerrein De Rietdijk en het Srbt Giessen zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd. Eén van de onderzochte onderwerpen was een onderzoek naar de aanwezigheid van beschermde natuurwaarden in de omgeving:

- Uit de quick scans (kenmerk 076414181:0.3 en 076414185:0.3, d.d. 10 mei 2012) bleek dat in de omgeving van het industrieterrein het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem lag. Uit deze onderzoeken bleek dat er geen directe effecten als gevolg van de lichts-, geluids- en visuele verstoring optreden als gevolg van de ontwikkeling, gezien de huidige maat van verstoring van het nabijgelegen bedrijventerrein en autowegen en de grote afstand tot het Natura 2000-gebied. Het effect vanwege de toename van de depositie van stikstof is echter niet uit te sluiten. Deze toename ontstaat door de vestiging van bedrijven met een hoge uitstoot van stikstof en/of een aantrekkende werking van verkeer;
- Uit een vervolgstudie (kenmerk 076794415:0.4, d.d. 20 november 2012) blijkt inderdaad dat de stikstof als gevolg van de ontwikkeling toeneemt binnen het Natura 2000-gebied. In de volgende tabel zijn de toenames (in mol N/ha/jr) weergegeven.

Deelgebied	Plansituatie 2015 minus huidige situatie 2012	Plansituatie 2015 minus autonome ontwikkeling zonder plan 2015
Loevesteyn	-2,1 - +6,3	+0,7 - +36,5
Pompveld	+0,8 - +3,9	+1,3 - +4,8
Kornsche Boezem	+0,5 - +0,7	+0,7 - +1,0

Wat is de invloed van een toename van stikstof op Natura 2000-gebieden?

Stikstofdepositie heeft een vermistende en verzurende werking op bodems. Stikstof is een essentiële voedingsstof voor planten. In natuurgebieden wordt de plantengroei normaal gesproken beperkt door de beschikbaarheid stikstof. Hierdoor is het voor planten die weinig stikstof nodig hebben om te groeien beter dan voor planten die veel stikstof nodig hebben. In de natuurgebieden zijn groeiplaatsen aanwezig voor soorten van schrale condities (die heden zeldzamer zijn dan voedselrijke condities). Stikstof neemt in deze gebieden echter toe als gevolg van stikstofdepositie, dit leidt tot vermisting. Dit heeft tot gevolg dat snelgroeiende, stikstof minnende planten de concurrentiestrijd winnen van de zeldzame (gewenste) plantensoorten van schrale omstandigheden.

De verandering in concurrentie ligt voor verzuring anders. Daar waar bij vermisting sommige soorten sneller van stikstof kunnen profiteren, gaat het bij verzuring om tolerantie voor verzuring.

Sommige planten kunnen verzuring beter verdragen dan andere soorten. Onder verzuring wordt ook het verlies aan buffercapaciteit voor zuur gerekend. Dit is de capaciteit van de bodem of basenrijk grondwater om de toevoer van verzurende stoffen te neutraliseren. Zolang de bodem nog voldoende buffercapaciteit bezit, ondervinden planten geen hinder van verzuring.

Het veranderen van de vegetaties heeft mogelijk effect op voorkomende soorten, die afhankelijk zijn van de vegetatiesamenstelling. Dergelijke veranderingen leiden tot een kwaliteitsverlies of zelfs het verdwijnen van aanwezige habitattypen.

Voor Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelstellingen¹ gesteld. Toetsingen aan effecten zijn gerelateerd aan deze instandhoudingsdoelstellingen. Wanneer habitattypen verslechteren of zelfs afnemen als gevolg een ontwikkeling, dan komt mogelijk de instandhoudingsdoelstelling voor de aangetaste habitatype in gevaar. Wanneer instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van een ontwikkeling in gevaar komen, dan is er sprake van significante effecten en moeten maatregelen worden getroffen om dit effect tegen te gaan. Wanneer een kans bestaat op significante effecten, dan is een zogenoemde Passende Beoordeling nodig voor de vergunning, zie ook het schema dat aan het einde van de memo is bijgevoegd.

¹ Doel zoals geformuleerd in het aanwijzingsbesluit behorende bij een Natura 2000-gebied, waarmee het duurzaam voortbestaan van de desbetreffende soorten en/of habitats omschreven wordt.

Waarom is de geringe toename van de stikstofdepositie een probleem?

Hierboven is beschreven welke invloed een toename van de stikstofdepositie heeft. De toenames als gevolg van de ontwikkelingen zijn echter gering. De achtergronddepositie² binnen het Natura 2000-gebied ligt tussen de 1510 en 2300 mol N/ha/jr. De vraag is te stellen of de relatief geringe toename als gevolg van de ontwikkeling van de Rietdijk en Srbt Giessen leidt tot een ecologisch effect. Een veelgebruikt argument is dat stikstof cumuleert en dat elke toename bijdraagt aan het probleem. Tegenover deze argumenten staat dat de geringe toename zo klein is dat deze binnen de modelfout valt of binnen de fluctuaties als gevolg van meteorologische variatie. De vraag of het effect ecologisch wel merkbaar is, kan dan gaan spelen. Het ecologisch effect is echter niet altijd relevant. Hierna wordt de juridisch regeling hieromtrent uitgelegd.

Als gevolg van jurisprudentie is de toename van de stikstofdepositie een grotendeels juridische kwestie geworden. Vanuit dit oogpunt zijn de volgende zaken belangrijk:

- De provincie hanteert het uitgangspunt dat iedere toename van 0,05 mol N/ha/jr (afgerond 0,1 mol N/ha/jr) relevant is. De toenames als gevolg de ontwikkeling van De Rietdijk en Srbt Giessen liggen boven deze grens en zijn dus niet “verwaarloosbaar” klein.
- Wanneer sprake is van een overbelaste situatie dan zijn significante effecten niet zonder meer uit te sluiten. Er is sprake van een overbelaste situatie, wanneer de achtergronddepositie de kritische depositiewaarde³ van het habitatype overschrijdt. Van Dobben en Van Hinsberg hebben in 2008 (op korte termijn wordt een update verwacht) een onderzoek gepubliceerd, waarin de kritische depositiewaarde per habitatype is gegeven. In veel gevallen worden deze getallen als harde grenzen gebruikt. De achtergronddeposities voor het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompeveld & Kornsche Boezem zijn dusdanig hoog (tussen de 1510 en 2300 mol N/ha/jr), dat het goed mogelijk is dat de kritische depositiewaarde van de relevante habitatypes (tussen de 1250 en 2410 mol N/ha/jr) wordt overschreden. De toename van de stikstofdepositie in overbelaste situaties liggen gevoelig en zijn vergunningplichtig.
- Verplicht onderdeel van de beoordeling is cumulatie van effecten. Om te voorkomen dat een zogenoemde “salamitactiek” wordt toegepast is het noodzakelijk om de effecten van relevante projecten te betrekken in de beoordeling. Hiermee wordt voorkomen dat projecten in dusdanig kleine onderdelen wordt onderverdeeld dat effecten zijn uit te sluiten. Hoewel ieder project op zichzelf een verwaarloosbaar effect heeft, is het mogelijk dat alle projecten samen een groot effect hebben. Het gaat in deze context om dat andere projecten⁴ die leiden tot een toename van de stikstofdepositie mee te nemen in de effectbeoordeling.

Vanuit juridisch oogpunt is er in het kader van de uitbreiding van bedrijventerrein De Rietdijk en Srbt Giessen sprake van een toename van de stikstofdepositie. Er dient bekeken te worden wat de effecten zijn op de verschillende habitatypes binnen het Natura 2000-gebied.

² De neerslag van stoffen uit de lucht (bijvoorbeeld ammoniak of stikstofoxiden) in een bepaald gebied, waarbij de herkomst van de stoffen buiten dit gebied ligt.

³ Hoeveelheid ammoniakdepositie die een ecosysteem (in dit geval habitatype) kan verdragen zonder schade te ondervinden.

⁴ Projecten waarvoor een vergunning is verleend en leiden tot een toename van de stikstofdepositie op Loevestein, Kornveld & Kornsche Boezem

Welke vervolgstappen moeten worden genomen?

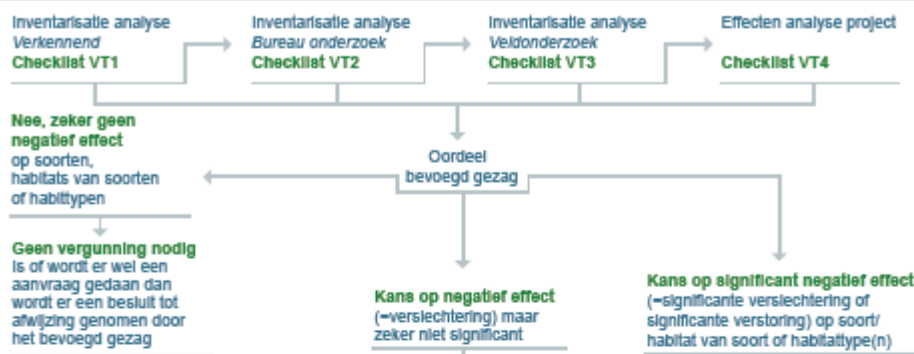
Het is noodzakelijk om een meer gedetailleerde toetsing uit te voeren naar de toenames van de stikstofdepositie en de effecten. Op basis van de eerste resultaten is het mogelijk om de dialoog met de provincie Noord-Brabant⁵ aan te gaan. Wij raden de volgende vervolgstappen aan:

1. Combineer de resultaten van de berekeningen met de achtergronddeposities en de habitattypenkaart. Hiermee worden de volgende vragen beantwoord:
 - Waar is sprake van een overbelaste situatie?
 - Wat is de toename van stikstofdepositie in overbelaste situaties?
 - Wat zijn de cumulatieve effecten?
2. Beschrijf de daadwerkelijke effecten van de toenames. In een systeem waarin de rivier sturend is, zijn de effecten van stikstofdepositie gering. Wij willen de daadwerkelijke ecologische effecten van de stikstofdepositie in beeld hebben om de dialoog met de provincie aan te kunnen gaan.
3. Leg het resultaat van het concept-rapport voor aan de provincie. Aan de hand van dit gesprek is het nog mogelijk om wijzigingen te maken.
4. Maak het rapport definitief en verleen het een definitieve status (Voortoets/Verslechteringstoets/Passende Beoordeling). Het is nog niet mogelijk om de uitkomsten te geven. Dit is namelijk afhankelijk van de uitkomsten van de ruimtelijke analyse en de reactie van de provincie. De volgende zaken zijn mogelijk:
 - Er zijn geen effecten voorzien omdat geen toename is voorzien op overbelaste habitattypen. In dat geval is een Voortoets voldoende. Wij achten de kans op dit scenario klein.
 - Er zijn beperkte effecten voorzien op overbelaste habitattypen, bovendien zijn deze op ecologische basis weg te schrijven. In dit geval is een Verslechteringstoets voldoende voor een vergunning.
 - Er zijn aanzienlijke effecten voorzien. De toenames op gevoelige en overbelaste habitattypen is aanzienlijk en bovendien wordt de kritische depositiewaarde als harde grens gehanteerd waarboven effecten voorzien zijn. In dit geval dient er een Passende beoordeling uitgevoerd te worden. Voor deze ontwikkeling is het belangrijk om te benadrukken dat een Passende beoordeling samenhangt met een m.e.r.-plicht.

⁵ De provincie is het bevoegd gezag inzake de Natuurbeschermingswet. Hoewel de provincie Gelderland aan de lat staat voor het beheerplan van Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem

VOORTOETS

INVENTARISATIE VOORTOETS: De voortoets is niet verplicht maar wel verstandig om uit te voeren. Alle fasen VT1 t/m VT4 kunnen onderdeel zijn van de voortoets. Het kan ook zijn dat al na fase VT1 de effecten bekend zijn. Het bevoegd gezag moet die conclusie trekken.

HABITATTOETS

ADC-TOETS

ADC staat voor Alternatieven, Dwingende reden van groot openbaar belang en Compensatie.

Bijlage 3 Instandhoudingsdoelstelling en Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem

Onderstaande instandhoudingsdoelstellingen zijn afkomstig van het ontwerpbesluit zoals beschikbaar op de website van het ministerie van EZ.

Tabel 4: Kwalificerende habitattypen in het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem (Ministerie van EZ, 2013). * = prioritaire soorten en habitattypen, waarvoor Nederland een speciale verantwoordelijkheid heeft en dit leidt tot een bijzonder bescherming.

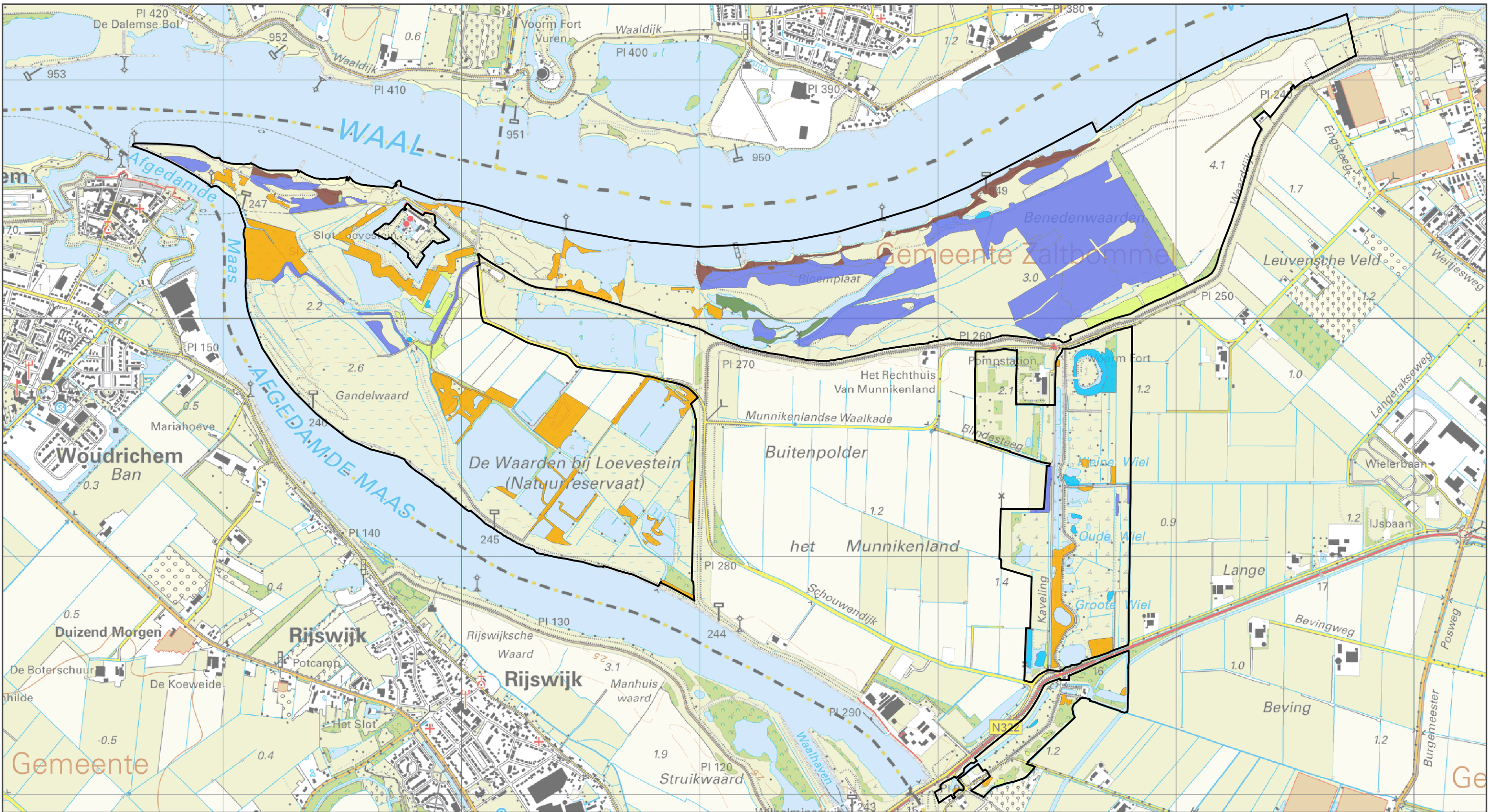
Code	Habitattype	Instandhoudingsdoelstelling
H3150	Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type <i>Magnopotamion</i> of <i>Hydrocharition</i>	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H3270	Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het <i>Chenopodion rubri</i> p.p. en <i>Bidention</i> p.p	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H6120*	Kalkminnend grasland op dorre zandbodem	Behoud oppervlakte en kwaliteit
H6510A	Laagelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>), subtype glanshaver	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H91E0A*	Bossen op alluviale grond met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>), subtype zachthoutoibossen	Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit

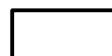

Tabel 5: Kwalificerende Habitatrichtlijnsoorten in het Natura 2000-gebied Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem (Ministerie van EZ, 2013).

Code	Habitatrichtlijnsoort	Instandhoudingsdoelstelling
H1134	Bittervoorn	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
H1145	Grote modderkruiper	Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
H1149	Kleine modderkruiper	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
H1163	Rivierdonderpad	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
H1166	Kamsalamander	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie

Bijlage 4

Habitattypenkaart

N2000-gebied Loevestein	H6120
Habitattype	H6430A
H3150	H6510A
H3270	H91E0A

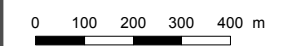
Bedrijventerrein De Rietdijk en SRBT Giessen

Habitattypen

opdrachtgever:
Gemeente Woudrichem

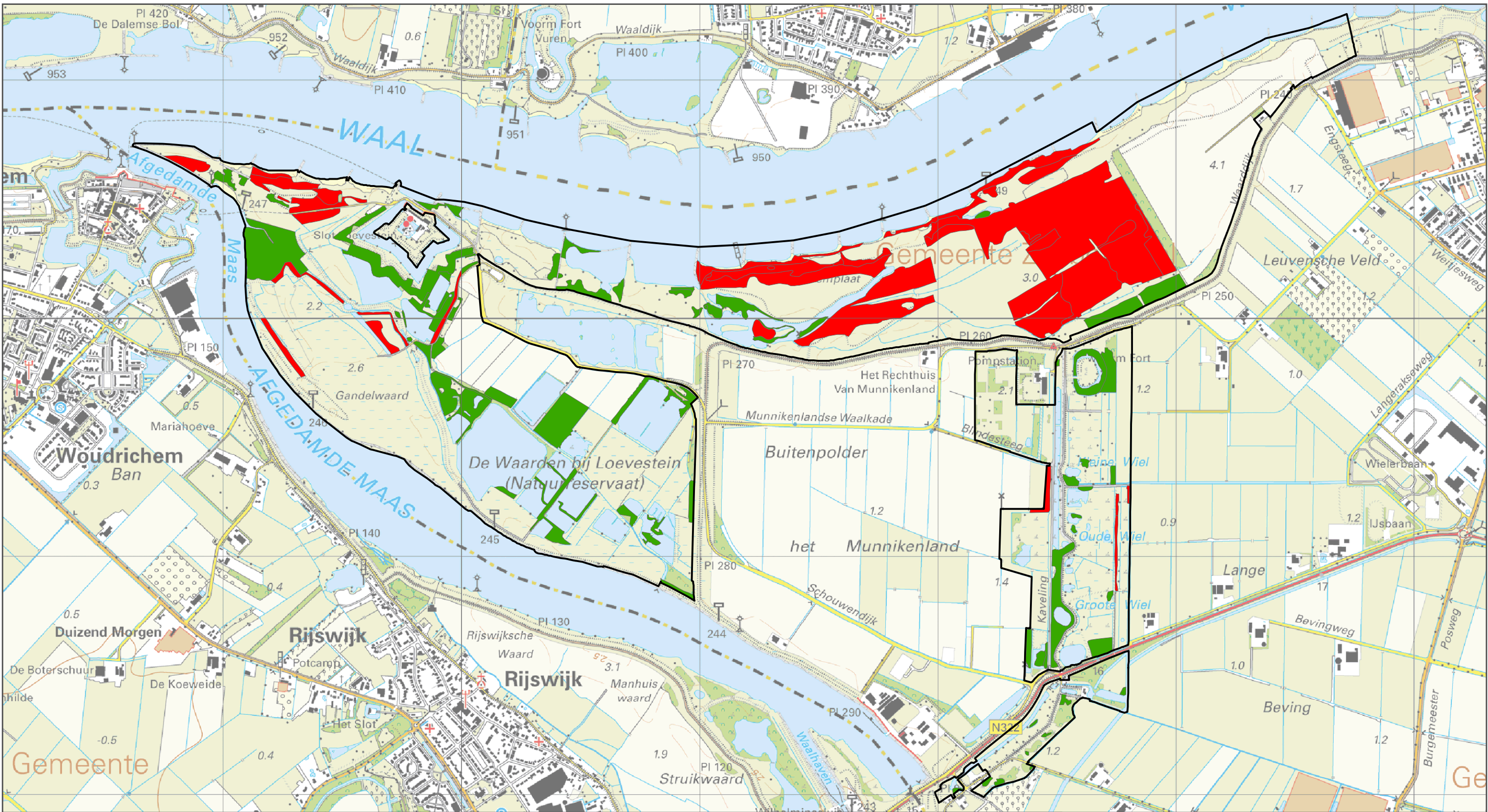
datum: 24-2-2014
schaal (A3): 1:15.500

Sources: Esri, DeLorme, NAVTEQ, USGS, Intermap, iPC, NRCAN, Esri Japan, METI, Esri China (Hong

B01055.000596

SB

 N2000-gebied Loevestein

Overschrijding kritische depositiewaarden

- ja
- nee

Sources: Esri, DeLorme, NAVTEQ, USGS, Intermap, iPC, NRCAN, Esri Japan, METI, Esri China (Hong

Bedrijventerrein De Rietdijk en SRBT Giessen

Overschrijding Kritische Depositiewaarden

opdrachtgever:
Gemeente Woudrichem

datum: 24-2-2014
schaal (A3): 1:15.500

B01055.000596

SB

Bijlage 5

Nadere beschouwing kritische depositiewaarde

De term 'critical load' wordt in de milieuwetenschappen gedefinieerd als: "een kwantitatieve schatting op basis van de best beschikbare kennis van de belasting door één of meer verontreinigingen waar beneden geen significante schadelijke effecten optreden bij specifieke gevoelige elementen van het milieu" (Langan & Hornung, 1992). Van Dobben *et al.* (2013) geven de meest recente gegevens van kritische depositiewaarden voor de Nederlandse Natura 2000-gebieden. De kritische depositiewaarden voor stikstof zijn op een zodanige manier bepaald, dat verzuring en vermesting hierin zijn verdisconteerd. Het effect van stikstofdepositie omvat zowel de effecten van verzuring als vermesting. Het rapport is vastgesteld na beoordeling door een internationale reviewcommissie. Het rapport definieert de kritische depositie als 'de grens waarboven het risico niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van het habitatype significant wordt aangetast als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische stikstofdepositie'. Deze definitie komt overeen met de internationaal gebruikte definiëring van het begrip "critical load". Dit betekent dat de kritische depositiewaarde de grens vormt waarboven significante aantasting van de kwaliteit van het habitatype significant als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische stikstofdepositie niet is uit te sluiten. Als de stikstofdepositie hoger is dan de kritische depositiewaarde, zijn significant negatieve effecten niet uit te sluiten.

De beschikbaarheid van habitatspecifieke drempelwaarden (in plaats van gebiedsspecifieke) opent de mogelijkheid opent ruimtelijk te differentiëren naar effecten op verschillende habitats (Van Dobben & Van Hinsberg, 2008). In een brief van het ministerie van LNV (nu EZ) wordt het volgende gesteld over het gebruik van kritische depositiewaarden voor stikstof:

"Het gebruik van kritische depositiewaarden voor stikstof bij vergunningverlening moet aanzienlijk worden genuanceerd. Beschouw deze waarden veeleer als hulpmiddel op basis waarvan de uiteindelijk te behalen doelstelling mede is gebaseerd". Dit komt overeen met een conclusie uit het rapport "Stikstof/ammoniak in relatie tot Natura 2000" van de door de Minister van LNV ingestelde Taskforce Ammoniak (Commissie Trojan, 2008). Volgens de Taskforce zijn kritische depositiewaarden niet meer dan een nuttig wetenschappelijk hulpmiddel bij het beoordelen van milieubelasting op natuurgebieden. Deze waarden kunnen niet strikt worden toegepast bij het beantwoorden van de vraag of een vergunning voor uitbreiding kan worden verleend.

Bij een vergunningsaanvraag moet worden getoetst in hoeverre een project een belemmering vormt voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied. Voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen zijn meer factoren van belang dan alleen depositie. De Minister van LNV heeft dit standpunt ingenomen in de brief waarbij het rapport van Van Dobben en Van Hinsberg (2008) openbaar is gemaakt. In deze brief (Ministerie van LNV, 2008b) (van 16 juli 2008) wordt een lijst van factoren gegeven die, naast stikstofdepositie, eveneens van belang zijn. Dit wordt bevestigd in de "Handreiking beoordeling activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden" (Ministerie van LNV, 2008a). In 2013 is een update verschenen van de kritische depositiewaarden (Van Dobben *et al.*, 2012).

Bijlage 6

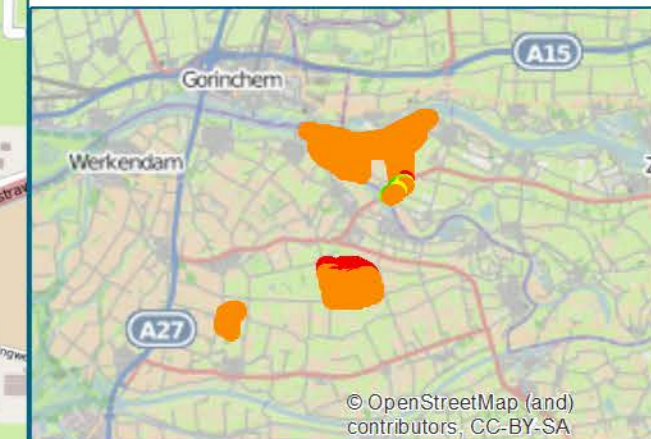
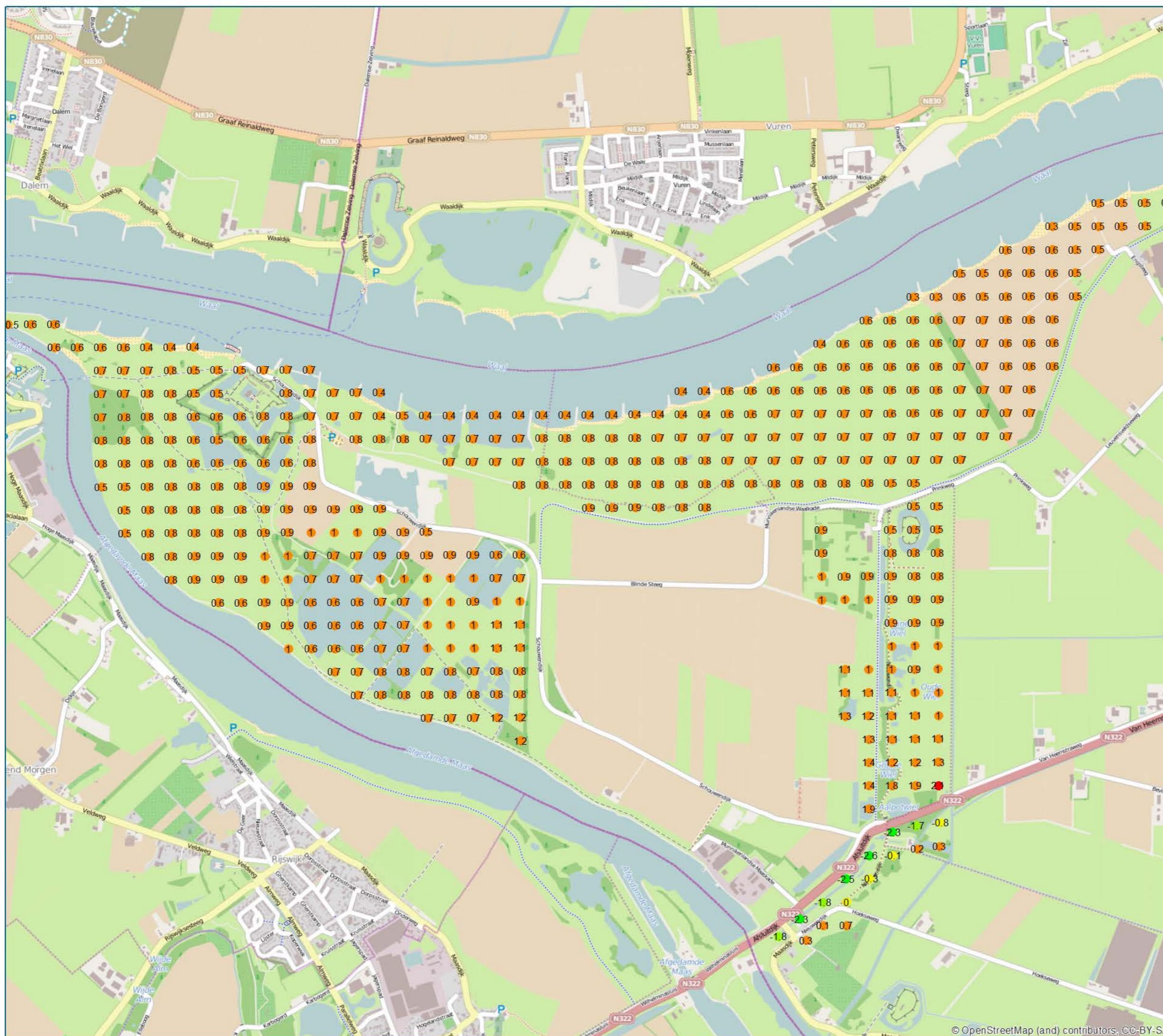
Uitkomsten stikstofberekeningen

Stikstofdepositie Rietdijk en Giessen Uitbreiding bedrijventerrein 2015

Legenda

Stikstofdepositie Verschil Plan 2015 vs HS2012

- -4.0 - -2.0
- -2.0 - -1.0
- -1.0 - 0.0
- 0.0 - 2.0
- 2.0 - 4.0

Datum: 11-4-2014 B01055.000596

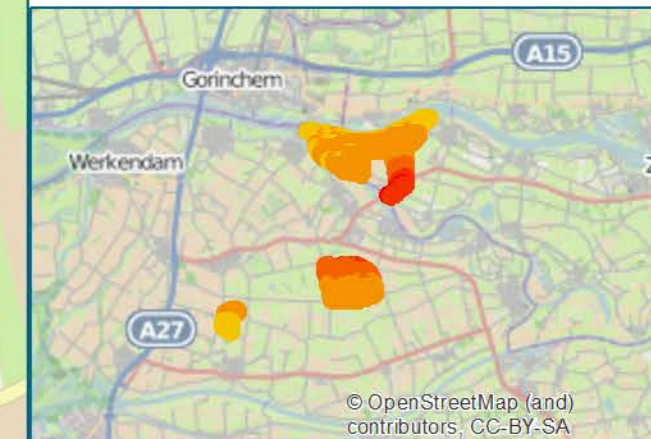
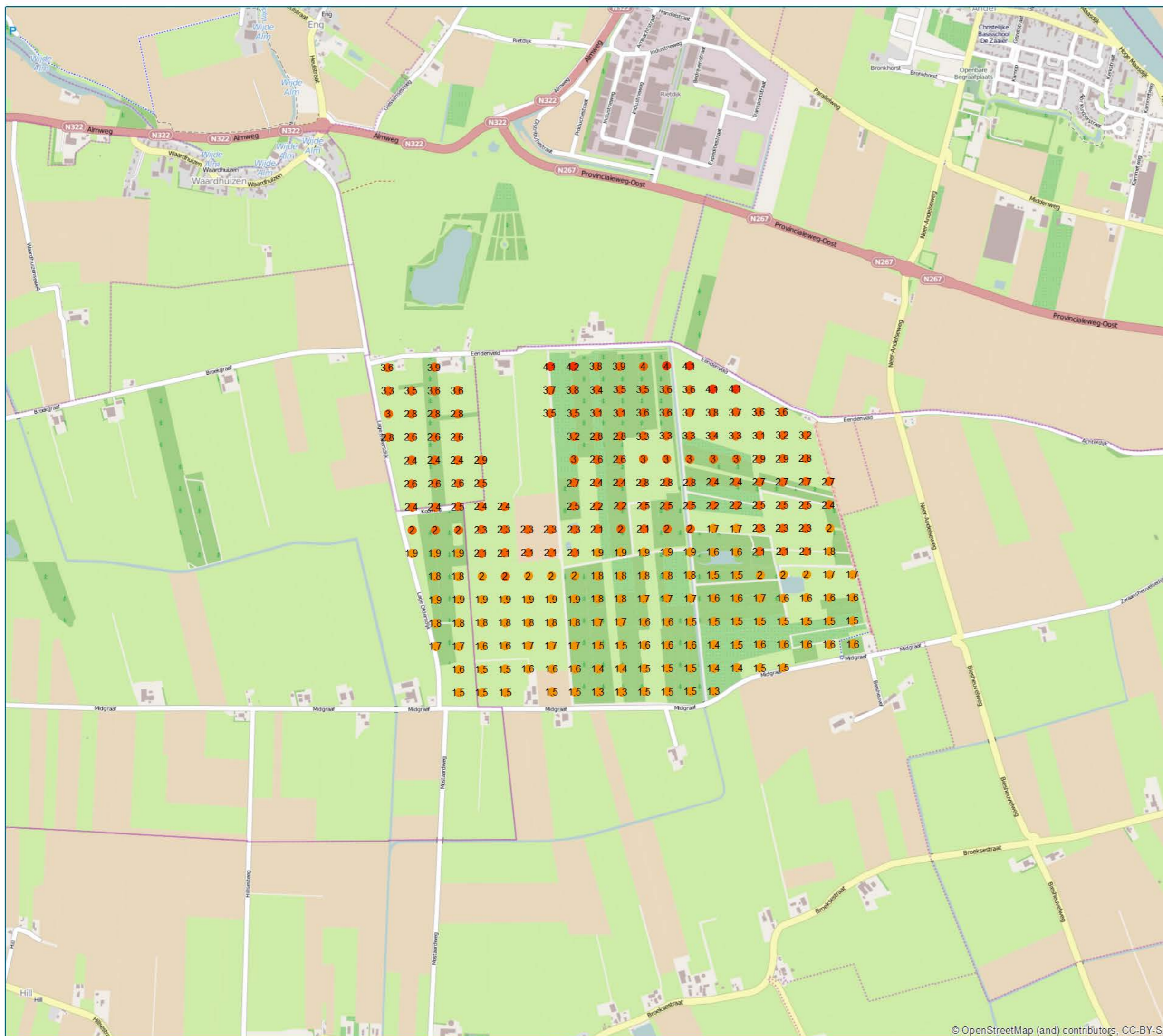

Stikstofdepositie Rietdijk en Giessen Uitbreiding bedrijventerrein 2015

Legenda

Stikstofdepositie Verschil plan 2015 vs AO2015

- 0.0
- 0.0 - 1.0
- 1.0 - 2.0
- 2.0 - 4.0
- 4.0 - 8.0
- 8.0 - 12.0

© OpenStreetMap (and) contributors. CC-BY-SA

Datum: 11-4-2014 B01055.000596

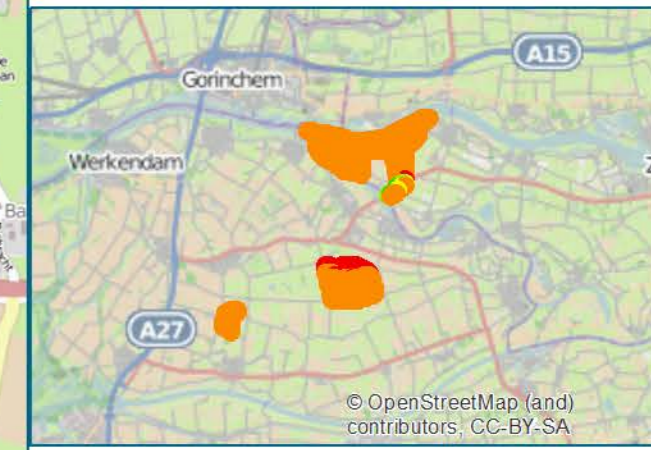
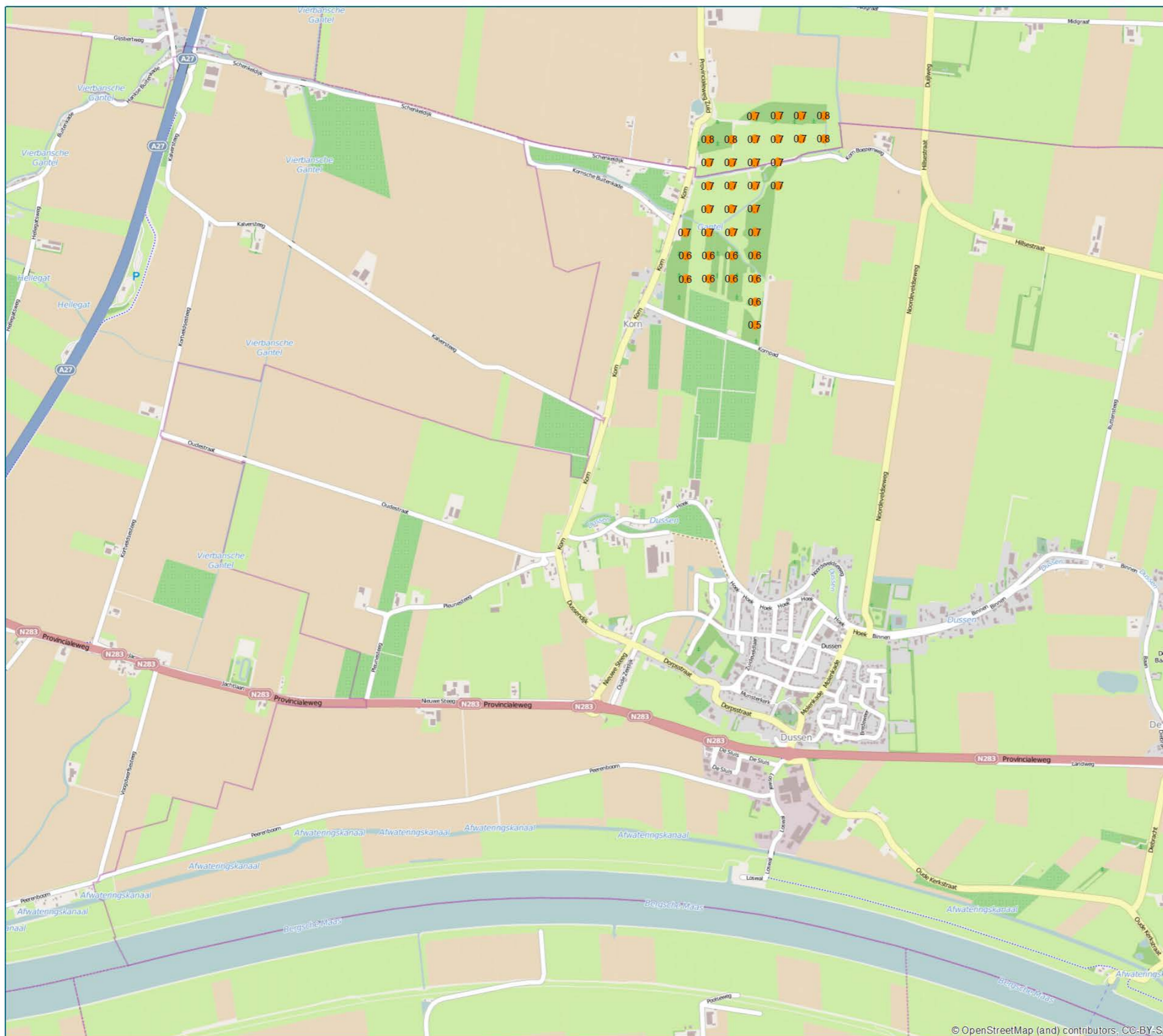
© OpenStreetMap (and) contributors. CC-BY-SA

Stikstofdepositie Rietdijk en Giessen Uitbreiding bedrijventerrein 2015

Legenda

Stikstofdepositie Verschil Plan 2015 vs HS2012

- -4.0 - -2.0
- -2.0 - -1.0
- -1.0 - 0.0
- 0.0 - 2.0
- 2.0 - 4.0

© OpenStreetMap (and) contributors, CC-BY-SA

Datum: 11-4-2014 B01055.000596

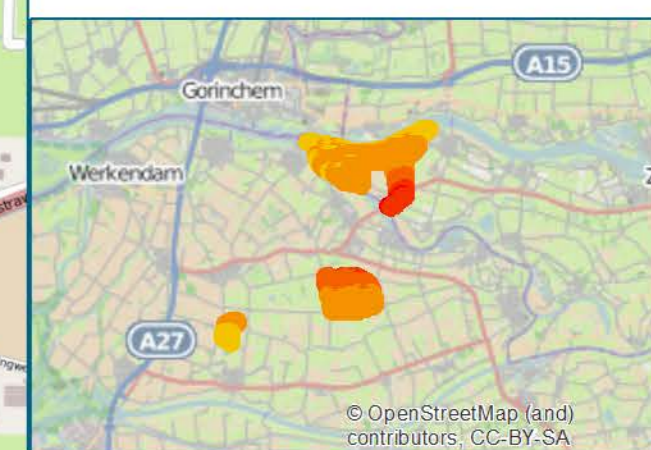
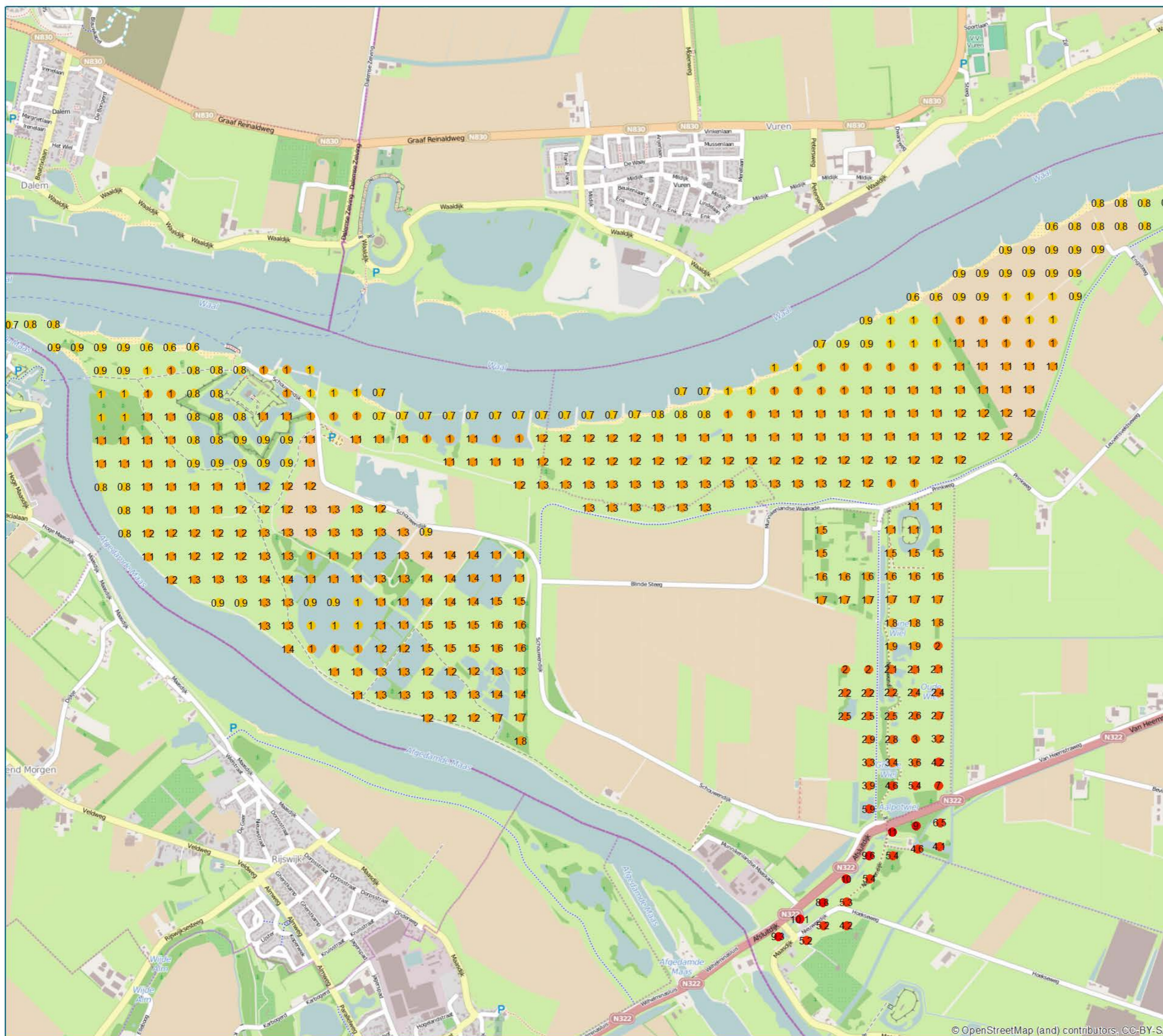
© OpenStreetMap (and) contributors, CC-BY-SA

Stikstofdepositie Rietdijk en Giessen Uitbreiding bedrijventerrein 2015

Legenda

Stikstofdepositie Verschil plan 2015 vs AO2015

- 0.0
- 0.0 - 1.0
- 1.0 - 2.0
- 2.0 - 4.0
- 4.0 - 8.0
- 8.0 - 12.0

© OpenStreetMap (and contributors), CC-BY-SA

Datum: 11-4-2014 B01055.000596

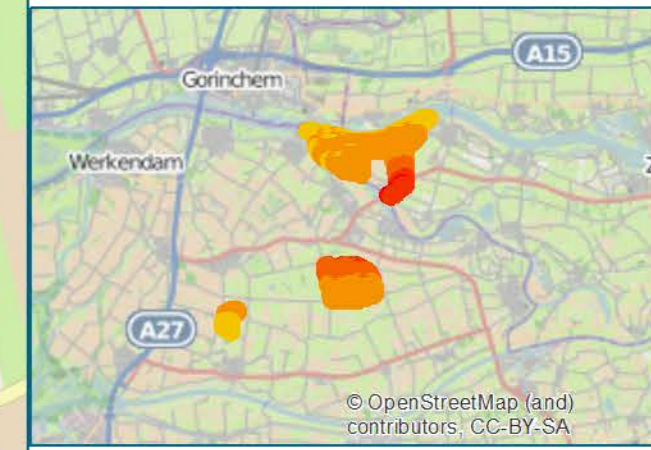
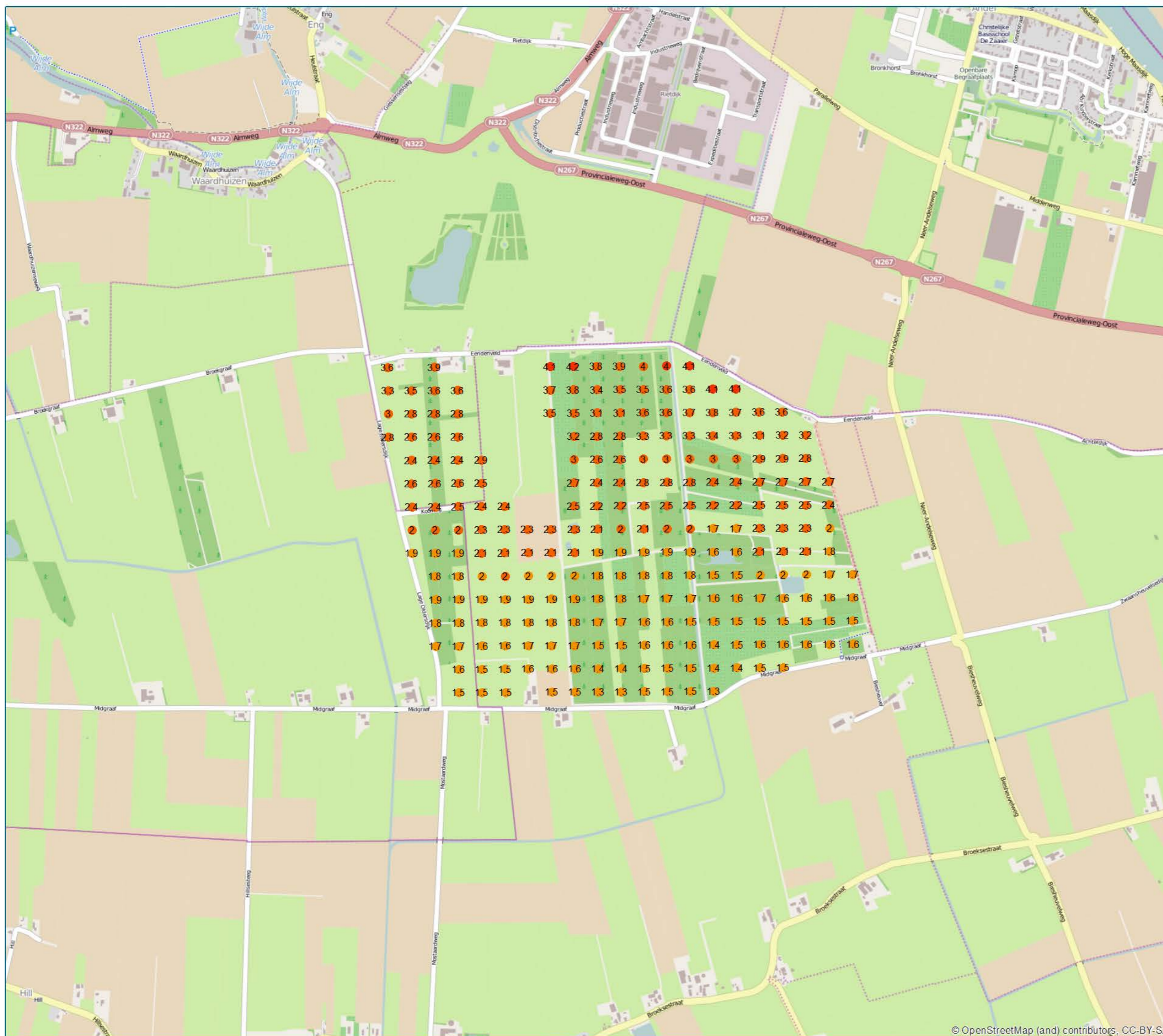
© OpenStreetMap (and contributors), CC-BY-SA

Stikstofdepositie Rietdijk en Giessen Uitbreiding bedrijventerrein 2015

Legenda

Stikstofdepositie Verschil plan 2015 vs AO2015

- 0.0
- 0.0 - 1.0
- 1.0 - 2.0
- 2.0 - 4.0
- 4.0 - 8.0
- 8.0 - 12.0

Datum: 11-4-2014 B01055.000596

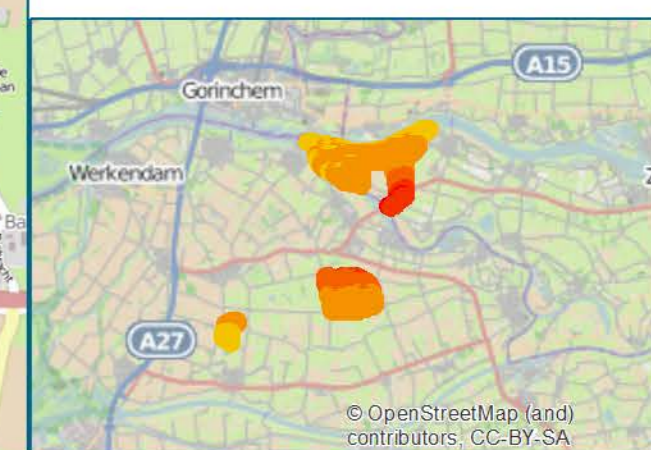
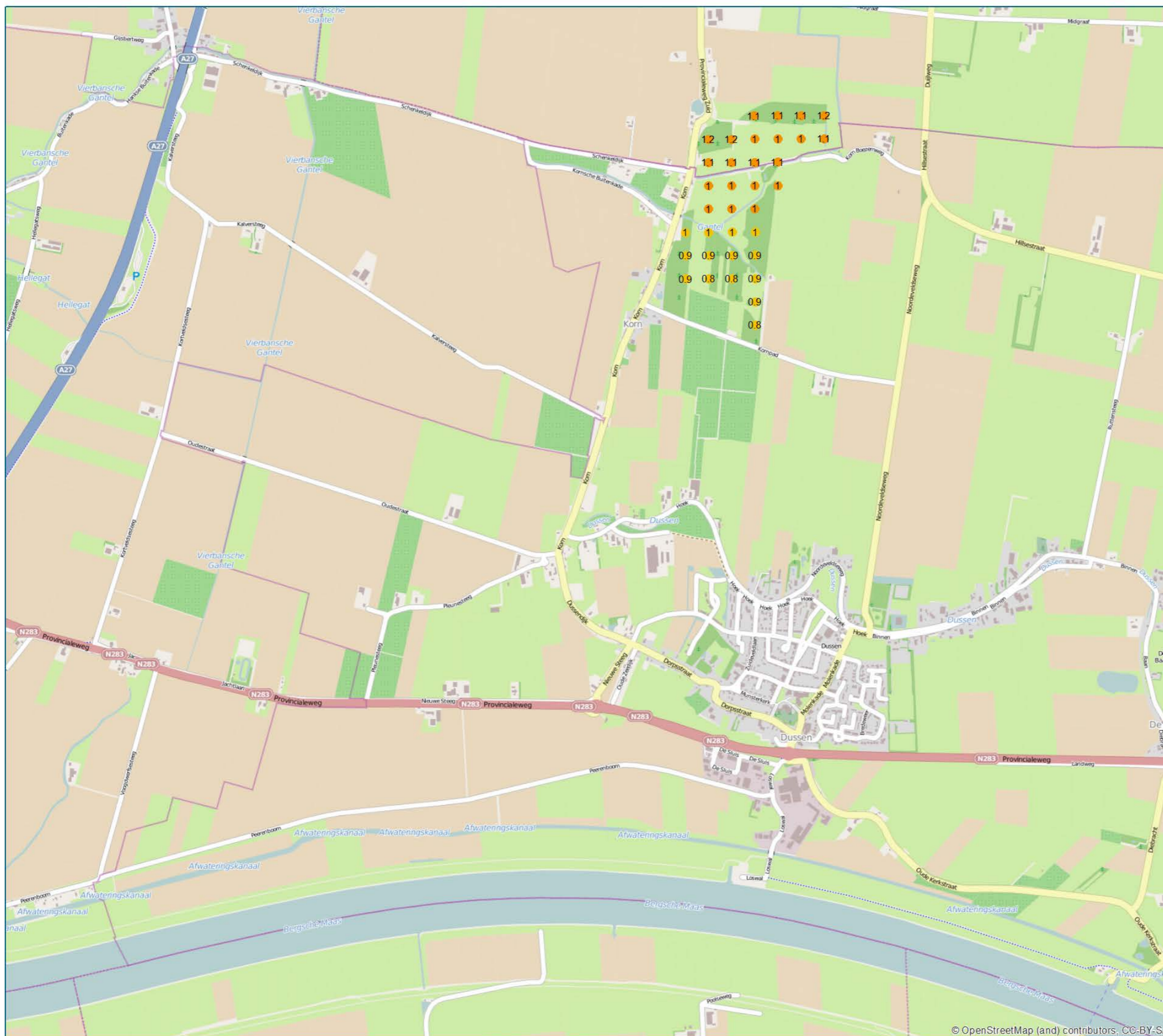

Stikstofdepositie Rietdijk en Giessen Uitbreiding bedrijventerrein 2015

Legenda

Stikstofdepositie Verschil plan 2015 vs AO2015

- 0.0
- 0.0 - 1.0
- 1.0 - 2.0
- 2.0 - 4.0
- 4.0 - 8.0
- 8.0 - 12.0

© OpenStreetMap (and contributors), CC-BY-SA

Datum: 11-4-2014 B01055.000596

© OpenStreetMap (and contributors), CC-BY-SA

Colofon

TOETSING NATUURBESCHERMINGSWET STIKSTOFDEPOSITIE BEDRIJVENTERREIN DE RIETDIJK EN SRBT GIESSEN

OPDRACHTGEVER:

Gemeente Woudrichem

STATUS:

Definitief, vertrouwelijk

AUTEUR:

G. Kos MSC.

GECONTROLEERD DOOR:

ir. E.P.A.G. Schouwenberg

VRIJGEGEVEN DOOR:

S.T.A. van den Berg BBA

8 mei 2014

077548231:A

ARCADIS NEDERLAND BV

Mercatorplein 1

Postbus 1018

5200 BA 's-Hertogenbosch

Tel 073 6809 211

Fax 073 6144 606

www.arcadis.nl

Handelsregister 9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden veeelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.